

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Bohumila Poliánová

Sexuální zneužívání a vykořisťování během mírových operací OSN

Diplomová práce

Olomouc 2017

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma „Sexuální zneužívání a vykořisťování během mírových operací OSN“ vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 29. listopadu 2017

.....

Bohumila Políánová

Poděkování

Tímto bych ráda poděkovala JUDr. Martinu Faixovi, Ph.D., MJI., za vedení této diplomové práce a své sestře za podporu, kterou mi projevuje.

Obsah

Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Vymezení pojmů	9
1.1. Peacekeeping	9
1.1.1 Právní základ	9
1.1.2 Vývoj mírových operací OSN	11
1.2. Sexuální zneužívání a vykořisťování	12
2. Příslušníci mírových operací a jejich vztah k místním obyvatelům	14
2.1 Ochrana civilistů	14
2.2 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325	16
3. Pravidla chování příslušníků mírových operací a politika nulové tolerance	19
3.1 Politika nulové tolerance	19
3.2 Personál mírové operace	21
3.2.1 Civilní složka	22
3.2.2 Vojenská složka	23
3.4 Porušení pravidel chování	25
3.5 Postup při vyšetřování a vztah mezi OSN a vysílajícím státem	26
4. Aplikovatelnost mezinárodního humanitárního práva a práva lidských práv	28
4.1 Mezinárodní humanitární právo	28
4.2 Mezinárodní právo lidských práv	32
4.3 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2217	34
5. Trestní odpovědnost	35
5.1 Problematika odlišného zacházení s civilní a vojenskou složkou	35
5.2 Vojenská složka	36
5.3 Mezinárodní trestní soud	39
6. MONUSCO	40

6.1	Pozadí a mandát mise	40
6.2	Sexuální zneužívání a vykořisťování.....	41
	Závěr.....	42
	Seznam použité literatury.....	44
	Monografie a sborníky.....	44
	Články z odborných časopisů	44
	Internetové zdroje.....	46
	Právní dokumenty a dokumenty mezinárodních organizací	48
	Abstrakt	51
	Abstract	51
	Klíčová slova; key words.....	52

Seznam použitých zkratek

OSN	Organizace spojených národů
Charta OSN	Charta Spojených národů ze dne 26. června 1946
MONUSCO	Mírová operace OSN v Demokratické Republice Kongo
MINUSCA	Mírová operace OSN ve Středoafričské republice

Úvod

Mírové operace OSN představují jeden z neúčinnějších a nejrozšířenějších nástrojů, který je k dispozici k udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Veřejností jsou často vnímány jako jedna z jejich nejdůležitějších činností a jsou neoddlílně spjaty s její kredibilitou. Fakt, že v jejich rámci dochází k sexuálnímu zneužívání a vykořisťování, představuje velké ohrožení její důvěryhodnosti.

Státy, do kterých jsou mírové operace umístovány, jsou často velmi poznamenány probíhajícím, nebo již skončeným ozbrojeným konfliktem. Kromě stále hrozícího nebezpečí v podobě ohrožení života a zdraví, může být lokalita stižena další řadou komplikací, ať už v podobě nefungujících státních struktur, hmotné nouze či špatného fyzického a psychického stavu místních obyvatel. To je činí velmi zranitelnými, a mohou tak být častějším cílem porušování lidských práv.

Dodržování a prosazování lidských práv je nepostradatelnou součástí mandátu dnešních mírových operací. Aby personál mírové operace dostal tomuto mandátu, měl by zajistit nejen ochranu lidských práv, ale také jít sám jako příkladem a tím pomoci, aby se stát znovu stal soběstačnou plnohodnotnou strukturou, neboť dodržování lidských práv nepochybně k vyspělým a vyvinutým státům neodmyslitelně patří. Takový úkol je v praxi nesmírně obtížné splnit a vyžaduje plné nasazení všech zapojených osob.

Jak se však dívat na situace, kdy nejen že by došlo k prostému nenaplnění takové snahy, ale dokonce ze strany personálu mírové operace dochází k závažnému porušování lidských práv? Ač se takové jednání může na první pohled zdát jako ojedinělé selhání jednotlivce, pravdou je, že se stává poměrně pravidelným jevem.

V této diplomové práci jsem se rozhodla zabývat negativním doprovodným jevem sexuálnímu zneužívání a vykořisťování. První případy, ve kterých se tento negativní doprovodný jev vyskytuje, můžeme datovat od počátku 90. let, kdy se pro takové „prvenství“ staly známými především operace v Kambodži (1992-1993) a Somálsku (1992). U toho však nezůstalo a skupinu později rozšířily mírové operace například v Kosovu, Libérii, Haiti, Súdánu a Kongu.¹

Doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování jsem si zvolila, neboť dle mého názoru jde o jednání, které může mít obrovský negativní dopad jak na fyzický a psychický stav oběti, tak v jeho rámci může docházet k přenosu nebezpečných onemocnění. Jeho obětí se také často stávají děti. Vyřešení tohoto problému tak považuji za velmi důležité a nezbytné.

¹ NORDAS, Ragnhild, RUSTAD, Siri C. A. Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeepers: Understanding Variation. *International Interactions*, 2013, roč. 39, s. 512.

Hlavní otázkou, kterou se tato diplomová práce zabývá je zjistit, jaké prostředky OSN pro eliminaci tohoto negativního doprovodného jevu zvolila a jakými konkrétními mechanismy a nástroji disponuje v případě, že dojde k obvinění ze sexuálního zneužívání a vykořisťování ze strany příslušníků mírové operace. Také mě bude zajímat, jaké další možnosti (mimo aktivity samotné OSN), v souvislosti s adekvátní reakcí na takové jednání, mohou být použity.

V úvodu práce se věnuji vymezení dvou nejpodstatnějších pojmů, tedy pojmu *peacekeeping* a *sexuální zneužívání*. Následující části jsou věnovány konkrétní politice, která se během let vůči sexuálnímu zneužívání a vykořisťování v OSN vyvinula a také standardům chování adresovaným personálu mírové operace. Zamýšlím se také nad komplikacemi spojenými s aplikovatelností mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva lidských práv a otázkou individuální trestní odpovědnosti pachatelů sexuálního zneužívání a vykořisťování. Poslední kapitola je věnována mírové operaci MONUSCO, neboť Demokratická republika Kongo je velmi často spojována právě s doprovodným jevem sexuálního zneužívání a vykořisťování. Zajímat mě bude především, zda se opatření přijatá v průběhu času nějakým zásadním způsobem promítají do postihu konkrétních pachatelů.

Při psaní diplomové práce jsem použila metodu sběru informací, které jsem se následně snažila analyzovat a interpretovat. Čerpala jsem převážně z odborných článků, mezinárodních smluv, právních předpisů a dokumentů přijatých OSN a také nejrůznějších webů (především stránek, které byly OSN speciálně k tomuto tématu vytvořeny).

Zdroje jsou v převážné většině zahraničního původu, neboť dané problematice se v českém jazyce mnoho autorů zatím nevěnuje. Ačkoli k mírovým operacím existuje v českém jazyce velká spousta literatury, jen málo kdo z autorů se jim věnuje v kontextu mírových operací, a pokud už k tomu dojde, většinou se jedná jen o okrajové zmínky.

1. Vymezení pojmů

1.1. Peacekeeping

Ačkoli první oficiální mírová operace OSN² se pod rukama tehdejšího generálního tajemníka OSN Daga Hammarskjölda zrodila již v roce 1956³, dosud nebyla vytvořena jednotná definice tohoto pojmu. Samotná Charta OSN peacekeeping v žádném ze svých ustanovení blíže nespecifikuje a v odborné literatuře se můžeme setkat s nepřeborným množstvím výkladů tohoto pojmu.

William J. Durch k pojmu peacekeeping uvádí „peacekeeping je opatření sloužící k budování důvěry, poskytující prostředky národům nebo politickým frakcím, které jsou unaveny válkou, ale obávající se jeden druhého, žít v relativním míru a případném respektu“ (volně přeloženo).⁴ Samotná OSN v současnosti peacekeeping vidí jako „jeden z nejučinnějších nástrojů, který má OSN k dispozici, aby pomohla hostitelským zemím orientovat se na obtížné cestě, vedoucí od konfliktu k míru“ (volně přeloženo).⁵ Brahimiho zpráva z roku 2000, která se zaměřuje na strategické, politické a provozní záležitosti a zároveň se snaží zhodnotit dosavadní průběh mírových operací a přináší mnohá doporučení pro jejich zlepšení, charakterizuje peacekeeping slovy „peacekeeping je téměř padesátiletou snahou, která se za poslední desetiletí rychle vyvinula z tradičního, původně vojenského modelu monitorování příměří a oddělování zneprátených stran, na kompletní model sestávající se z mnoha prvků (vojenských a civilních), které společně pracují na budování míru v nebezpečných prostředích, vytvořených občanskými válkami.“ (volně přeloženo).⁶

1.1.1 Právní základ

Snaha o vytvoření organizace, která by byla schopna zachovat mezinárodní mír a dohlížet na jeho dodržování zesílila zejména po první světové válce. V roce 1919 byl na Pařížské mírové

² Pojem peacekeeping nemá v českém jazyce přesný ekvivalent. V této práci používám buď anglického označení *peacekeeping*, nebo českého výrazu *mírové operace OSN*. Obojí pro označení stejného jevu, a to operací, které se konají pod záštitou OSN.

³ Několik mírových operací proběhlo již mezi lety 1946-1956. Za první operací označenou jako *peacekeeping* je však považována až operace UNEF I z roku 1956, nasazená na Sinajském poloostrově během Suezské krize.

⁴ DURCH, William J. Preface and Acknowledgments. In DURCH, William J. (ed), BIRGISSON, Karl Th., FORTNA, Virginia, GHALI, Mona and SMITH, Brian D. *The evolution of UN peacekeeping: case studies comparative analysis*. New York: St. Martin's Press, 1993, s. 1-14.

⁵ United Nations Peacekeeping: *What is peacekeeping?* [online]. un.org [cit. 8. února 2016]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peacekeeping.shtml>>.

⁶ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/55/305-S/2000/809, ze dne 21. srpna 2000.

konferenci schválen Pakt Společnosti národů. Přestože Společnost národů později zanikla a nedokázala zabránit dalším ozbrojeným konfliktům, úsilí o vytvoření nové organizace kolektivní bezpečnosti pokračovalo dál až do roku 1944, kdy se touto organizací, na konferenci v Dumbarton Oaks, stala OSN.⁷

Orgánem OSN, který primárně odpovídá za udržování mezinárodního míru a bezpečnosti je Rada bezpečnosti OSN. Rada bezpečnosti se skládá z patnácti členů, z toho pět členů je stálých (Čínská lidová republika, Francie, Ruská federace, Spojené království Velké Británie a Severního Irska a USA). Pro rozhodnutí o zásadních otázkách (např. donucovací akce dle kapitoly VII Charty OSN) je vyžadována většina devíti hlasů, a to včetně souhlasu pěti stálých členů. Pokud jeden ze stálých členů hlasuje proti rozhodnutí, je tak znemožněno jeho přijetí. Pokud nechce tohoto „práva veta“ využít, ale zároveň nesouhlasí s návrhem, je možné se zdržet hlasování.⁸

Jedním z nástrojů, který má Rada bezpečnosti při plnění této odpovědnosti k dispozici, je právě tvorba mírových operací OSN. Právní základ mírových operací tvoří ustanovení Charty OSN. Konkrétně se jedná o kapitoly VI, VII a VIII. Zatímco kapitola VI se zabývá *Pokojným řešením sporů*, kapitola VII obsahuje ustanovení věnované *Akcím při obroženi míru, porušení míru a činech útočných*. Kapitola VIII Charty je věnována oblastním dohodám a orgánům, které mohou být významné pro udržení mezinárodního míru a bezpečnosti.⁹

Mírové operace byly tradičně spojovány s kapitolou VI Charty. Nicméně Rada bezpečnosti není povinna v rezoluci, kterou zřizuje mírovou operaci odkazovat na konkrétní kapitolu Charty a dosud se tomu ani tak nedělo. V posledních letech slouží jako opora pro mírové operace také kapitola VII, která je využívána především v případech, kdy je operace umístěna do postkonfliktních oblastí, kde je stále přítomna hrozba násilí a stát není schopen zajistit bezpečnost a veřejný pořádek. Spojování dané mírové operace s konkrétní kapitolou Charty, může být zavádějící pro účel jejího plánování, školení a provádění mandátu. Při posuzování povahy každé jednotlivé operace by se mělo vycházet především z mandátu, který jí Rada bezpečnosti udělila a dalších pravidel stanovených pro vojenské a policejní složky (jedná

⁷ DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. *Mezinárodní právo veřejné s kauzistikou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2008. s. 213-214.

⁸ *Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů*. Praha: Informační centrum OSN v Praze, s. 7-8.

⁹ Charta Spojených národů ze dne 26. června 1945, vyhlášena pod č. 30/1947 Sb., ve znění předpisů č. 127/1965 Sb. a č. 36/1999 Sb.

se především o *Rules of Engagement* v případě vojenských složek a *Directives on the Use of Force* v případě policejních složek mírové operace).¹⁰

Charta OSN byla podepsána v červnu 1945, zmíněná ustanovení tedy nejsou „šitá na míru“ peacekeepingu tak, jak se v polovině dvacátého století začal vyvíjet. Dag Hammarskjöld sám peacekeeping zařadil do pomyslné „kapitoly šest a půl“.¹¹

1.1.2 Vývoj mírových operací OSN

Od svého vzniku prošel peacekeeping mnohaletým vývojem. Pokud se vrátíme k definici peacekeepingu, uvedené v Brahimiho zprávě, můžeme z ní dovodit, že jeho charakter se v čase mění. Pravděpodobně v závislosti na měnícím se politickém a společenském prostředí a nutnosti čelit novým výzvám.

Za tzv. *peacekeeping první generace* (někdy také nazýván jako „tradiční“) se považují mírové operace probíhající v období studené války. Vzhledem k politické situaci a skladbě stálých členů Rady bezpečnosti, byl tento orgán OSN, zajišťující mír a mezinárodní bezpečnost, často paralyzován.¹² Jak již bylo zmíněno, při hlasování o rezolucích Rady bezpečnosti podle kapitoly VII Charty OSN disponují stálí členové právem veta. Tohoto práva bylo v období studené války užito více než v 300 případech. V kombinaci s počtem přijatých rezolucí (od konce studené války se počet přijatých rezolucí více než zdvojnásobil), byla akceschopnost Rady bezpečnosti výrazně omezena.¹³ To vyústilo v potřebu vytvoření dočasného mechanismu pro udržení míru, peacekeepingu. První operace měly za úkol především monitorování situace v dané oblasti, či separaci stran konfliktu. Příslušníci těchto operací byli buď zcela neozbrojeni, nebo disponovali jen lehce vyzbrojenými jednotkami.¹⁴ Byly vytvořeny v souladu s ustanoveními kapitoly VI Charty OSN a před jejich vznikem byla zúčastněnými stranami podepsána dohoda o příměří. V rámci těchto operací bylo také možné vytvořit hraniční pásmo za účelem oddělení znesvářených stran a zabránění opětovnému propuknutí konfliktu.¹⁵ Pro *Peacekeeping první generace* jsou charakteristické

¹⁰ United Nations Peacekeeping Operations: *Principles and Guidelines*. New York: Department of Peacekeeping Operations, 2008. s. 13-14.

¹¹ BUREŠ, Oldřich. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 14.

¹² United Nations Peacekeeping: *The early years* [online]. un.org [cit. 9. února 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/early.shtml>>.

¹³ BUREŠ, Oldřich. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. s. 31.

¹⁴ United Nations Peacekeeping: *The early years* [online]. un.org [cit. 9. února 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/early.shtml>>.

¹⁵ BRABOVEANU, Marian. Generations of peace operations. *Bulletin of "Carol I" National Defense University*, 2012, č. 2, s. 225-228.

následující znaky: operace jsou realizovány se souhlasem státu, na jehož území mají působit; jsou zásadně nestranné; nejsou příliš početné a bývají vyzbrojeny jen lehkými zbraněmi; použití síly je možné jen v sebeobraně; jejich realizace je možná na základě doporučení Rady bezpečnosti; vyslané jednotky jsou poskytovány členskými státy OSN na dobrovolném základě; operací se zásadně neúčastní stálí členové Rady bezpečnosti; operace řídí Generální tajemník OSN (pravidelně informuje Radu bezpečnosti); ozbrojené jednotky podléhají vysílajícímu státu a jeho právním předpisům; z důvodu absence ucelené doktríny jsou operace přizpůsobeny vždy konkrétním podmínkám a jsou financovány z rozpočtu OSN (povinné příspěvky členských států).¹⁶

Po pádu železné opony a odstranění prvku bipolarity, byla Rada bezpečnosti „odblokována“ a podoba peacekeepingu se začíná zásadně proměňovat. K nutnosti jeho proměny mimo jiné přispívá i posun podoby konfliktu od mezinárodního k vnitrostátnímu. Peacekeeping *druhé generace*, jak bývá někdy označován, prochází na začátku 90. let několika podobami transformací. Jedná se především o transformaci kvantitativní a kvalitativní. Transformace kvalitativní spočívá ve velkém nárůstu počtu operací. Změna kvalitativní se projevuje v rozšíření mandátu, kdy úkolem operace není již jen udržovat *status quo*, ale také např. zajišťování humanitární pomoci, programy na znovuoživení státních struktur, monitorování lidských práv, lokální peacemaking (tedy nejen udržování, ale také tvorba míru) a další. Jsou tvořeny na principech kapitoly VII a není zde vyloučeno použití síly, pokud má vést k naplnění účelu operace.

Nicméně po několika neúspěšných mírových operacích uskutečněných v rámci *druhé generace* bylo třeba zajistit hlubší revizi jejich struktur a mandátů. Do popředí se dostává zejména snaha o budování míru z dlouhodobější perspektivy. Tedy, aby dosažený mír nebyl jen jakési křehké prostředí, které je nutno udržovat za pomoci cizích sil, ale naopak, aby byl do jisté míry „soběstačný“ a trvalý. Za první mírovou operaci z tzv. *třetí generace*, lze považovat operaci MINUC (Kosovo, 1999).¹⁷

1.2. Sexuální zneužívání a vykořisťování

Blackův právní slovník definuje sexuální zneužívání jako „nezákonný sexuální akt, zvláště pak prováděný dospělým směrem k nezletilému“ a sexuální vykořisťování jako „užití

¹⁶ FUCHS, Jiří. *Mezinárodní humanitární právo*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany-Agentura vojenských informací a služeb, 2007. s. 175-178.

¹⁷ BRABOVEANU, Marian. Generations of peace operations. *Bulletin of "Carol I" National Defense University*, 2012, č. 2, s. 225-228.

osoby, především dítěte, k prostituci, pornografii, nebo jiné sexuálně manipulativní aktivitě, která způsobí, nebo by mohla způsobit, vážnou psychickou újmu.“¹⁸

Generální tajemník OSN (z let 1997-2006) Kofi A. Annan se ve své zprávě z roku 2003 k pojmům *sexual exploitation* a *sexual abuse* vyjadřuje slovy „sexuální vykořisťování znamená jakékoli zneužití, nebo pokus o zneužití zranitelnosti, vlivu nebo důvěry k sexuálním účelům, mimo jiné zahrnující finanční, sociální nebo politický zisk, ze sexuálního zneužití jiné osoby. Podobně, termín sexuální zneužívání znamená skutečný nebo hrozící fyzický akt sexuální povahy, vynucený jak fyzickou silou, tak i zneužitím nerovných nebo tíživých podmínek.“¹⁹

K sexuálnímu násilí v období ozbrojeného konfliktu dochází nezávisle na tom, zda se jedná o konflikt vnitrostátní, či mezistátní. Je přítomno ve všech formách těchto konfliktů, ať jejich příčina tkví v náboženských, politických nebo etnických problémech. Sexuální napadení během ozbrojených konfliktů často nebývají nahodilá a nejedná se primárně jen o sexuální záležitost. Jedním z motivů tohoto jednání může být například příslušnost napadené osoby k určité etnické skupině. Akt sexuálního násilí vůči této osobě může být poté chápán jako ponížení celé její komunity. K tomuto jevu docházelo masivně například během konfliktů odehrávajících se v 90. letech na území bývalé Jugoslávie. Sexuální násilí, především znásilňování se zde stává jakýmsi „nástrojem války“, nástrojem, který má ponížit a degradovat jinou etnickou skupinu.²⁰ Příkladem může být událost, která se stala v roce 1993 na území Bosny a Hercegoviny, kde do muslimské domácnosti vnikli příslušníci ozbrojených jednotek, jeden z nich znásilnil ženu muslimského vyznání a poté jí řekl, že jí bylo potřeba „zklidnit“ protože je muslimka.²¹

Nelze vyloučit, že ačkoli by příslušníci mírových misí měli být zcela nestranní a v určitém ohledu jaksi „odproštěni“ od obyvatelstva a oblasti, kde zasahují, dopouštějí se v některých případech sexuálního násilí právě z důvodu etnické, náboženské nebo jiné příslušnosti. Ačkoli příčiny, proč k sexuálnímu násilí během mírových operací dochází, budou různorodé (prostá možnost využití zranitelnosti jiné osoby; vidina finančního zisku projev nadvlády, či moci; změna v psychice způsobena stresem; vliv nestabilního prostředí po ozbrojeném konfliktu; „odpadnutí“ překážky vědomí, že se nacházím ve státě, kde společnost takové jednání striktně odsuzuje

¹⁸ BLACK, Henry Campbell. *Black's law dictionary*. 8. vydání. St. Paul, MN: Thomson-West, 2004. 1810 s.

¹⁹ Zpráva Generálního tajemníka OSN. Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse, dokument č. ST/SGB/2003/13 ze dne 9. října 2003.

²⁰ CHINKIN, Christine. Rape and Sexual Abuse of Women in International Law. *European Journal of International Law*, 1994, roč. 5, č. 1, s. 326-341.

²¹ Komise OSN pro lidská práva. Situation of human rights in the territory of the former Yugoslavia, dokument č. E/CN.4/1994/47 ze dne 17 listopadu 1993.

a nevyhnutelně bude následovat potrestání, které bez problému zajistí fungující instituce; nedostatečná příprava samotných příslušníků před započítím mírové operace...) a ve výsledku to bude spíše směsice faktorů, jejichž bližší zkoumání není předmětem této práce. Jejich odhalení by však dle mého názoru v praxi přispělo k lepší prevenci a efektivnějšímu řešení problému.

2. Příslušníci mírových operací a jejich vztah k místním obyvatelům

Chování příslušníků mírových operací v jejich volném čase má dopad nejen na způsob, jakým jsou operace vnímány veřejností, ale také na místní obyvatelstvo. Přítomnost mírové operace může mít v dané oblasti sociálně-kulturní, ekonomický, nebo třeba politický dopad.²² Zvláště u doprovodného jevu sexuálního zneužívání a vykořisťování se ukazuje, jak důležité je budování důvěry a vztahů mezi příslušníky mírových operací a místním obyvatelstvem. Je to zásadní pro mnoho kroků, které je třeba učinit, aby byl pachatel odhalen a příslušně potrestán (ať už se jedná o samotné nahlášení, sběr důkazů, či následnou odbornou pomoc obětem těchto činů).

2.1 Ochrana civilistů

Ochrana civilistů nebyla typickou součástí peacekeepingu až do konce 20. století. Nešťastné události 90. let, kdy mírovým jednotkám operujícím na území Rwandy a Srebrenice nebyl tento mandát svěřen, a byly tak nuceny přihlížet násilí vůči civilistům, aniž by byly oprávněny jakkoli zasáhnout, vedly OSN k autorizaci použití síly sloužící k ochraně civilistů.²³

První operací, které byl Radou bezpečnosti (na základě kapitoly VII Charty OSN) svěřen mandát k ochraně civilistů, byla operace UNAMSIL z roku z roku 1999.²⁴ Mírové jednotky této operace byly jako první oprávněny přijmout nezbytná opatření, aby ochránili civilisty před „bezprostředně hrozícím fyzickým násilím“.²⁵ V praxi mají mírové jednotky na ochranu civilistů k dispozici několik typů aktivit. Prvním, nejčastějším způsobem, je rozmístění vojenských

²² JENNINGS, Kathleen M., NIKOLIĆ-RISTANOVIĆ, Vesna. Political Economies of Peacekeeping, Local Gender Relations and Sex Trafficking Victimisation: Peacekeepers As Patrons? *International Perspectives in Victimology*, 2013, roč. 7, č. 2, s. 36-45.

²³ BELLAMY, Alex J., HUNT, Charles T. Twenty-first century UN peace operation: protection, force and the changing security environment. *International Affairs*, 2015, roč. 91, č. 6, s. 1278-1279.

²⁴ *United Nations Peacekeeping: Protection of Civilians* [online]. un.org [cit. 17. února 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/civilian.shtml>>.

²⁵ Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/1289 (2000) ze dne 7. února 2000.

jednotek tak, aby bylo zabráněno útokům na civilisty. Druhým, méně častým opatřením je omezit nebo odstranit aktivity ozbrojených skupin, které by civilisty mohly ohrožovat. Poslední způsob pak představuje přímý vstup mírových jednotek mezi civilisty a ozbrojené útočníky²⁶

V roce 2005 se uskutečnil Světový summit OSN, jehož výsledkem bylo mimo jiné přijetí principu *Responsibility to Protect* neboli odpovědnosti chránit. Dle tohoto principu mají státy povinnost použít vhodné diplomatické a jiné mírové prostředky, aby ochránily obyvatelstvo před genocidou, válečnými zločiny, etnickými čistkami a zločiny proti lidskosti. Mezinárodní společenství se zavazuje státy v tomto úsilí plně podporovat a bere na sebe odpovědnost jednat prostřednictvím Rady bezpečnosti (na základě Kapitol VI, VII Charty OSN), pokud by státy v tomto úsilí selhaly.²⁷ Aby bylo možné převést tento princip do praxe, je nezbytná jeho implementace do mírové a bezpečnostní struktury OSN. V tom má pomoci zpráva generálního tajemníka OSN z roku 2009, nazvaná *Implementing the Responsibility to Protect*. Ve zprávě se mimo jiné uvádí důležitost peacekeepingu jako nástroje, který má potenciál zabránit páchání násilí na civilistech. V období před jeho vypuknutím zpravidla dochází k jasně čitelným jevům, jako je například veřejné podněcování k rasové, či jiné nenávisti. V oblastech, kde již mírová operace působí, mohou její orgány závčas tyto jevy rozpoznat a podávat o nich zprávy přes svůj vlastní informační systém.²⁸

Způsob, jak princip *Responsibility to Protect* začlenit do struktury mírových operací nespočívá v jeho radikální přestavbě, ale v rozšíření aktivit, ve kterých se tento princip již vyskytuje (jsou to zejména: budování místních institucí a infrastruktury a přímá a nepřímá ochrana). V oblasti *budování institucí a struktur* se jedná o podporu při vytváření místních mediačních a soudních orgánů a implementace lidskoprávních instrumentů do orgánů již existujících. V oblasti *nepřímé ochrany* je to především začleňování a pomoc civilním složkám s ochranným mandátem. Tento mandát zahrnuje např.: občanské záležitosti, ochranu dětí, lidská práva nebo genderovou agendu. Zjištění míry přítomnosti sexuálního a genderově založeného násilí v dané oblasti, může mít např. vliv na porozumění celému rozsahu nebezpečí, kterému jsou civilisté vystaveni. V oblasti *ochrany přímé* se jedná o bezprostřední akci na základě širšího mandátu. Použití síly by však mělo být použito jen v situacích kdy princů *Responsibility to Protect* nemůže být dosaženo jinak

²⁶ BELLAMY, Alex J., HUNT, Charles T. Twenty-first century UN peace operation: protection, force and the changing security environment. *International Affairs*, 2015, roč. 91, č. 6, s. 1280.

²⁷ Valné shromáždění OSN. Rezoluce č. A/RES/60/1 ze dne 16. září 2006.

²⁸ Zpráva Generálního tajemníka OSN. Implementing the responsibility to protect, dokument č. A/63/677 ze dne 12. ledna 2009.

Civilní obyvatelé v postkonfliktních oblastech často postrádají důvěru v bezpečnostní a vojenské složky, navíc tyto složky ani nedisponují příslušnými odborníky. Vojenské jednotky nejsou z těchto důvodů schopné vzhledu do místní problematiky v celé její šíři a je pro ně tak velmi těžké reagovat na potřeby civilistů v oblasti ochrany. Co nejlepší inkorporace a podpora civilní části mírové operace, hraje tak zásadní roli při naplňování principu *Responsibility to Protect*.²⁹

Aby mohl princip *Responsibility to Protect* v praxi efektivně fungovat, musí dojít k naplnění mnoha faktorů. Mírová operace musí mít dostatek financí, dostatek dobře připravených odborníků (jak civilních, tak vojenských), mezi těmito odborníky musí docházet k efektivní spolupráci a zároveň každý z nich musí chápat svou roli a význam tohoto principu. Jeho naplnění je tedy možné, jen pokud budou všechny jednotlivé části mírové operace správně plnit svou úlohu.

Doba trvání mírových operací se různí, většinou je však k prosazení jejího cíle potřeba delšího časového úseku. Během této doby se mezi příslušníky mírových operací a místní komunitou vytváří vazby. Je to důležitý proces a důvěra místních obyvatel je pro prosazení principu nepostradatelná. Pokud se však z osoby, která byla pověřena ochranou civilistů, před násilím páchaným třetí stranou, stane osoba, která toto násilí sama páchá, důsledky tohoto jednání mohou být pro danou operaci nedozírné.³⁰ Sexuální zneužívání a vykořisťování žen a dětí, páchané příslušníky mírových operací není tak jen fatálním selháním jejich role, je to i selhání principu *Responsibility to Protect* jako takového.

2.2 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325

Mezi lety 1957 až 1989 se mírových operací OSN zúčastnilo pouze 20 žen.³¹ Jejich přítomnost v postkonfliktních oblastech však může hrát klíčovou roli pro porozumění specifickým potřebám místních žen a dívek, které jsou často zcela vyřazeny z jakýchkoli rozhodovacích procesů. Pokud se navíc jedná o situaci, kdy ženy v důsledku konfliktu ztratí mužské členy svých rodin, mohou být snáze diskriminovány a častěji se stávat oběťmi porušování lidských práv. V tomto kontextu se jedná spíše o porušování práv na tělesnou integritu, než

²⁹ BELLAMY, Alex J., HUNT, Charles T. Mainstreaming the Responsibility to Protect in Peace Operations. *Civil Wars*, 2011, roč. 13, č. 1, s. 1-20.

³⁰ UDDIN Kamal, Human Rights Violations by UN Peacekeepers: An End to Impunity. *Security and Human Rights*, 2014, roč. 25, s. 130-144.

³¹ *United Nations Peacekeeping: Women in Peacekeeping* [online]. un.org [cit. 8. března 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/women/womeninpk.shtml>>.

např. práv sociálních či ekonomických.³² Přítomnost ženského personálu také přispívá k snazšímu budování důvěry, což může vést k lepšímu a efektivnějšímu odhalování sexuálního násilí.³³

Jedním z prvních opatření, které se věnuje problematice genderové vyváženosti v rámci mírových operací a sexuálnímu násilí páchanému na ženách a dívkách během a po skončení konfliktu je Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 1325 z roku 2000.

Mezi klíčové způsoby, kterými lze významně přispět k dosažení mezinárodního míru a bezpečnosti řadí Rezoluce především pochopení samotného dopadu ozbrojeného konfliktu na ženy a dívky (což nepochybně souvisí s primárním pochopením jejich specifických potřeb). Dalším způsobem je efektivní institucionální uspořádání zajišťující jejich ochranu a přispívající k účasti žen na tvorbě míru (ve všech stádiích ozbrojeného konfliktu). Zdůrazňuje potřebu, aby bylo členskými státy lépe zajištěno větší zastoupení žen v národních, regionálních a mezinárodních institucích, a to ve všech stupních rozhodovacího procesu. Důležité je také přijmout opatření, která podporují místní ženské mírové iniciativy a zapojení žen do všech implementačních mechanismů mírových dohod. V neposlední řadě Rezoluce apeluje na všechny strany ozbrojeného konfliktu, aby přijaly zvláštní opatření na ochranu žen a dívek před násilím založeným na pohlaví, zejména znásilněním a jinými formami sexuálního zneužívání a všemi ostatními formami násilí v situacích ozbrojených konfliktů. Dále zdůrazňuje odpovědnost všech států za ukončení beztrestnosti a stíhání osob odpovědných za genocidu, zločiny proti lidskosti a válečné zločiny včetně těch, které se týkají sexuálního a jiného násilí na ženách a dívkách, a v této souvislosti také potřebu vyloučit tyto zločiny, pokud je to možné z ustanovení o amnestii³⁴

Rezoluce uznává naléhavou potřebu začlenit rovnost pohlaví do mírových operací a v této souvislosti odkazuje především na *Namibijský akční plán (The Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective In Multidimensional Peace Support Operations)*, který oddělení OSN pro mírové operace vytvořilo v roce 2000 ve Windhoeku, ve snaze najít praktické způsoby vedoucí k vytčenému cíli. Zejména tedy k genderové vyváženosti v mírových operacích OSN a ke snížení doprovodného negativního jevu sexuálního násilí. Namibijský akční plán ve svém úvodu klade důraz na zajištění rovného přístupu a účasti žen a mužů ve všech fázích a úrovních

³² HARRINGTON, Carol, Resolution 1325 and Post-Cold War Feminist Politics. *International Feminist Journal of Politics*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 557-575.

³³ International Committee of the Red Cross. *Engagement - Women play a pivotal role in peacekeeping* [online]. icrc.org, 23. dubna 2014 [cit. 8. března 2017]. Dostupné na <<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/field-newsletter/2014/e-newsletter-india/engagement-spring-2014.htm>>.

³⁴ Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/1325 ze dne 31. října 2000.

mírového procesu. Pokud se hovoří o mandátech mírových operací, měly by brát v potaz především Úmluvu o odstranění všech forem diskriminace žen a dbát dalších relevantních mezinárodních právních instrumentů. V rámci mandátu by měly být zavedeny mechanismy, schopné udržet genderovou vyváženost po skončení konfliktu a zavést ji do nově budovaných struktur. Mělo by dojít k navýšení počtu civilního ženského personálu. Tento příklad by měly následovat i členské státy a zvyšovat zastoupení žen ve vojenských a policejních složkách, které se účastní mírových operací. Členské státy by také měly do tréninku a přípravy vojenských, policejních a civilních složek zapojit co nejvíce žen. Základní příprava s ohledem na genderové otázky by měla zahrnovat zejména seznámení s kodexem chování příslušníků mírových operací (podrobněji bude rozebrán v jedné z následujících kapitol této práce), kulturou, historií a sociálními normami oblastí, kde se mírová operace koná, s Úmluvou o odstranění všech forem diskriminace žen a s problematikou sexuálního obtěžování a napadání. Odpovědnost za prosazování a plnění genderových úkolů v rámci mírových operací je svěřena zvláštnímu zástupci generálního tajemníka OSN. Zvláštním výborem pro mírové operace a dalšími příslušnými zákonodárnými orgány by měla být Valnému shromáždění předkládána doporučení prosazující rovnost žen a mužů v mírových operacích. Současný formát hlášení, zejména pak pokud se jedná o pravidelné zprávy generálního tajemníka, by měl obsahovat dosažený pokrok v uplatňování hlediska rovnosti mužů a žen v mírových operacích. Namibijský akční plán jako prospěšné vidí i zavedení pravidelného hodnocení a hodnocení na konci operace, vedené nezávislým externím týmem o tom, do jaké míry byly cíle v oblasti rovnosti žen a mužů naplněny. Významnou roli by měla hrát také média, a to především jako nástroj pro zlepšování povědomí o dané problematice v širší veřejnosti.³⁵

Na to, zda členské státy musí dodržovat rezoluce Rady bezpečnosti, panují nejednotné názory (shoda panuje ohledně rezolucí přijatých Radou bezpečnosti na základě kapitoly VII Charty, kdy se v návaznosti na její článek 25 tyto rezoluce považují za závazné). V praxi je tak často na nevládních organizacích, aby prosazovaly dodržování závazků, které státy v OSN přijaly. Pokud nevládní organizace zabývající se genderovou problematikou upozorní na sexuální násilí páchané příslušníky mírových operací a v důsledku toho bude vyvinut tlak na dodržování přijaté rezoluce, pak by mohl tento mechanismus částečně zmírnit negativní dopad sexuálního násilí na celkovou operaci.³⁶

³⁵ Department of Peacekeeping Operations and the Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women, *Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations*, 31. květen 2000.

³⁶ HARRINGTON, Carol, Resolution 1325 and Post-Cold War Feminist Politics. *International Feminist Journal of Politics*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 557-575.

3. Pravidla chování příslušníků mírových operací a politika nulové tolerance

Začleňování genderové otázky je jen jedním z mechanismů, kterým se OSN snaží negativní doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování z mírových operací odstranit. Dalším nástrojem je stanovení příslušných pravidel chování, které by měl personál mírové operace dodržovat.

3.1 Politika nulové tolerance

Po přijetí Rezoluce č. 1325 se začíná OSN věnovat problematice sexuálního zneužívání a vykořisťování aktivněji a v roce 2003 je generálním tajemníkem vytvořen dokument s názvem *Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse*. Tímto dokumentem začíná OSN formovat svůj postoj k problému.³⁷

Bohužel, jak můžeme mnohdy pozorovat i dnes, OSN stále spíše čeká na nějaký „vnější impulz“, než aby se problému věnovala komplexně a nepřetržitě, ačkoli se jedná o problém dlouhodobý a jeho řešení je komplikované. Konkrétně zde takovým „impulzem“ bylo chování humanitárních pracovníků v západní Africe (2003), kteří údajně při distribuci potravinové pomoci místním obyvatelům, poskytovali tyto potraviny výměnou za sexuální aktivity.³⁸

V úvodu výše zmíněného dokumentu je sexuální zneužívání a vykořisťování označeno za chování, které porušuje všeobecně uznávané mezinárodní právní normy a standardy. Generální tajemník tento druh chování označuje za nepřijatelný a příslušníkům mírové operace za všech okolností zakázaný. Sexuální zneužívání a vykořisťování je považováno za závažné porušení pravidel chování (tzv. *serious misconduct*).³⁹ Za zakázané jednání se považuje:

- sexuální aktivita s osobou mladší 18 let
- poskytnutí peněz, zboží, zaměstnání, služeb nebo pomoci výměnou za sexuální služby či jiné formy ponižujícího nebo vykořisťujícího jednání
- sexuální vztahy mezi personálem mírové operace a příjemci jejich pomoci

³⁷ KYLIE, Alexandra. Peacekeeper's Privilege and Sexual Abuse in Post-Conflict Populations. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 2011, roč. 23, s. 369-370.

³⁸ NDULO, Muna. The United Nations Responses To The Sexual Abuse And Exploitation Of Women And Girls By Peacekeepers During Peacekeeping Missions. *Berkeley Journal of International Law*, 2009, roč. 27, č. 1, s. 147.

³⁹ Zpráva Generálního tajemníka OSN. Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse, dokument č. ST/SGB/2003/13 ze dne 9. října 2003.

(z důvodu nerovného postavení stran představuje takové jednání ohrožení důvěryhodnosti OSN)⁴⁰

Uvedený výčet zakázaných jednání není taxativní, i jiné formy sexuálního jednání mohou vést k administrativním či disciplinárním opatřením. Příslušníkům mírových operací jsou dále uloženy povinnosti:

- povinnost hlásit jakékoli možné případy sexuálního zneužívání a vykořisťování, (bez ohledu na to, zda jsou páčány osobou zaměstnanou OSN)
- povinnost účastnit se na vytváření prostředí, kde pro sexuální zneužívání a vykořisťování nebude místo⁴¹

Druhá část dokumentu ukládá osobám v řídicích pozicích dohled nad dodržováním takových povinností. V případech, kdy se tyto osoby dozví o možném porušení pravidel chování, nebo jednání některého z podřízených, které bude naplňovat znaky uvedené v oddíle třetím, jsou povinni přijmout odpovídající opatření. Také by měl být jmenován úředník na dostatečně vysokém postu, který bude spravovat kontaktní místo pro případná hlášení o sexuálním zneužívání a vykořisťování. Informace o existenci kontaktního místa a způsobu, jakým je možné hlášení podat by měla být známa všem zaměstnancům OSN a také místním obyvatelům. Při zpracování každého hlášení je třeba brát zvláštního zřetele na zachování důvěrnosti informací a šetření práv všech zúčastněných osob.

Pokud po řádném šetření vyjde najevo existence důkazů, které by mohly vést k obvinění ze sexuálního zneužívání a vykořisťování, lze tyto důkazy následně poskytnout vnitrostátním orgánům vysílajícího státu pro účely trestního stíhání.⁴²

Komplikaci při dodržování výše uvedených pravidel chování představuje fakt, že dokument není právně závazný pro uniformovaný personál vysílajícího státu. Vojenský a policejní personál nadále podléhá jurisdikci vysílajícího státu (podrobněji v následujících kapitolách), a ačkoli s tímto dokumentem musí být každý jednotlivec seznámen, slouží mu spíše jako nezávazný kodex chování. Státy poskytující vojenský personál pro účely mírové operace tak hrají klíčovou roli v postihu osoby obviněné ze sexuálního zneužívání a vykořisťování.⁴³ Zpočátku bylo také nejasné, pro jaké konkrétní složky personálu mírové operace jsou tato

⁴⁰ Tamtéž, oddíl 3 písm. b) c) d).

⁴¹ Tamtéž, oddíl 4.

⁴² Tamtéž, oddíl 5.

⁴³ NDULO, Muna. The United Nations Responses To The Sexual Abuse And Exploitation Of Women And Girls By Peacekeepers During Peacekeeping Missions. *Berkeley Journal of International Law*, 2009, roč. 27, č. 1, s. 149.

pravidla určena. Tento problém byl později částečně vyjasněn v dokumentu (2005) *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects*, vypracovaném na žádost generálního tajemníka.⁴⁴ Zpráva činí veškerá pravidla aplikovatelná na všechny kategorie mírového personálu OSN, včetně civilní policie, vojenských pozorovatelů, příslušníků národních kontingentů, dobrovolníků OSN, konzultantů a dalších jednotlivců, kteří jsou ve vztahu s OSN na základě smluvního závazku.⁴⁵ Také se zde doporučuje, aby státy poskytující vojenské jednotky vydaly pravidla ve formě závazné pro jednotlivé členy vojenského kontingentu.⁴⁶

3.2 Personál mírové operace

Personál mírových operací OSN v současnosti čítá na 100 000 osob (z toho přes 86 000 spadá do kategorie vojenské), které lze rozdělit do tří základních kategorií:

- *Kategorii vojenskou* (členové vojenských kontingentů, vojenští důstojníci, vojenští styční důstojníci a vojenští pozorovatelé)
- *Kategorii policejní* (zahrnuje členy zformovaných policejních jednotek, policejní důstojníky OSN a další pracovníky poskytované vládou, jako je například soudní personál)
- *Kategorii civilní* (především mezinárodní a národní zaměstnanci, dobrovolníci OSN a konzultanti)⁴⁷

Vojenští příslušníci, jako nejpočetnější složka mírových operací, mají zásadní vliv na průběh každé operace a je proto nezbytné, aby co nej přesněji znali své úkoly a limity. Zároveň by se OSN měla snažit zajistit nejvyšší standardy chování, profesionality a odpovědnosti všech svých zaměstnanců. Pravidla chování jsou založena na třech základních principech, a to:

- zajištění co nejvyšší úrovně výkonnosti, znalosti a bezúhonnosti⁴⁸
- prosazování politiky nulové tolerance ve vztahu k sexuálnímu násilí
- odpovědnosti nadřízených, či vedoucích osob, pokud selžou v prosazování dodržování pravidel chování⁴⁹

⁴⁴ DEFEIS, Elizabeth F. U.N. Peacekeepers and Sexual Abuse and Exploitation: An End to Impunity. *Washington University Global Studies Law Review*, 2008, roč. 7, č. 2, s. 195-196.

⁴⁵ Valné shromáždění OSN. *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects*, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

⁴⁶ Tamtéž.

⁴⁷ United Nations Peacekeeping: *About us* [online]. un.org [cit. 20. července 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/about>>.

⁴⁸ Projev článku 101 odst. 3 Charty OSN.

Chování příslušníků mírových operací je věnována celá řada dokumentů, a dokonce každá jednotlivá mírová operace může disponovat specifickými doporučeními v této oblasti. Mezi dokumenty, které jsou společné všem příslušníkům mírových operací, bez ohledu na to, do jaké kategorie náleží, patří Charta OSN a dále dokument s názvem *Policy on Accountability for Conduct and Discipline in Field Missions*.⁵⁰

Každá z uvedených složek má jiné právní postavení a jsou na ni tak aplikována odlišná pravidla chování a podléhá jinému disciplinárnímu procesu.⁵¹ Tato skutečnost ztěžuje situaci zejména v oblasti odpovědnosti za činy, kterých se příslušníci mírových operací dopustí. V následujících kapitolách se budu věnovat především složce civilní a vojenské.

3.2.1 Civilní složka

Civilní příslušníci mírových operací jsou jmenováni generálním tajemníkem OSN a podléhají jeho pravomoci. Všichni tito příslušníci, bez ohledu na to, zda byli přijati na mezinárodní či místní úrovni, mají právní postavení, výsady a imunity úředníků podle Úmluvy o výsadách a imunitách Organizace spojených národů.⁵² Ta úředníkům umožňuje požívat imunity vůči právním řízením, pro výroky ústní i písemné povahy a pro všechna jednání, jichž se dopustí při výkonu úřadu. Osoby zástupců generálního tajemníka a generální tajemník mají navíc výsady a imunity poskytované podle mezinárodního práva diplomatickým zástupcům.⁵³ V mírových operacích je Úmluva o výsadách a imunitách OSN doplněna speciální dohodou: *status-of-forces agreement*. Tyto dohody se u jednotlivých operací mohou lišit, avšak všechny vychází z jednoho modelového dokumentu (*model status-of-forces agreement for peacekeeping operations*).⁵⁴ V něm je mimo jiné stanoven požadavek respektování všech místních zákonů a předpisů.⁵⁵

⁴⁹ United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions* [online]. un. org [cit. 20. července 2017]. Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/standards-overview>>.

⁵⁰ United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions/ documents* [online]. un. org [cit. 20. července 2017]. Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/documents-standards>>.

⁵¹ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

⁵² Tamtéž.

⁵³ Úmluva o výsadách a imunitách Organizace Spojených národů ze dne 13. února 1946.

⁵⁴ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

⁵⁵ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/45/594, ze dne 9. října 1990.

V době jmenování každý zaměstnanec svým podpisem stvrzuje, že je vázán služebním řádem a pravidly OSN a pokyny podle nich vydanými.⁵⁶

3.2.2 Vojenská složka

Země, které poskytují OSN své vojenské jednotky, aby mohlo dojít k naplnění mandátu mírové operace, uzavírají s OSN dokument nazvaný *Memorandum of Understanding*. Tento dokument vymezuje nejen vzájemné vztahy mezi konkrétním státem a OSN o poskytnutí osob, vybavení a dalších podpor mírové operace, ale také obsahuje pravidla chování, kterými se po celou dobu trvání mírové operace, mají tyto osoby řídit.⁵⁷ Stejně jako u složky civilní, i zde je uzavírán *status-of-forces agreement*, který obsahuje nejen výsady a imunity, kterých tyto osoby požívají, ale také se věnuje otázce jurisdikce. Ta je v tomto případě ponechána domovskému státu. Generálnímu tajemníkovi je pouze svěřena pravomoc navrátit zpět do vysílajícího státu jakéhokoli vojenského člena kontingentu, pokud by byl v průběhu vyšetřování shledán vinným ze závažného pochybení.⁵⁸

Vyjma výše uvedených, jsou pravidla chování pro vojenské jednotky, poskytnuté státy pro účely OSN, obsažené také v následujících dvou dokumentech v následujících dokumentech:⁵⁹

Zpráva generálního tajemníka z roku 1999 stanovuje základní principy a pravidla mezinárodního humanitárního práva. Každý vysílající stát by měl v rámci *status-of-forces agreement* podat ujištění, že se jeho vojenské jednotky budou chovat v souladu s těmito pravidly. OSN také požaduje záruku řádné edukace, která by měla zajistit, aby vojenské jednotky byly plně a srozumitelně poučeny o relevantních právních instrumentech. V dokumentu uvedené principy a pravidla musí respektovat všechny vojenské jednotky, ať už je jim tato povinnost ve *status-of-forces agreement* přímo stanovena či nikoli. Dokument se také věnuje aplikovatelnosti mezinárodního humanitárního práva, kdy stanoví, že pokud dojde v rámci vojenské jednotky k porušení norem mezinárodního humanitárního práva, vojenské osoby se stávají subjektem

⁵⁶ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

⁵⁷ United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions/ documents* [online]. un.org [cit. 22. července 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/fieldsupport/equipment.shtml>>.

⁵⁸ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

⁵⁹ United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions* [online]. un.org [cit. červenec 2017]. Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/documents-standards>>.

řízení před jejich národními soudy (k problematice aplikovatelnosti mezinárodního humanitárního práva na prostředí mírových operací později).⁶⁰

Další výčet pravidel je uveden v jakémsi „desateru“ (*Ten Rules/Code of Personal Conduct for Blue Helmets*), které shrnuje zásadní pravidla a principy chování vojenského personálu. Mezi nejdůležitější ve vztahu k dodržování lidských práv lze zařadit zejména:

- respektovat právní pravidla hostitelského státu, jejich místní kulturu, zvyky a tradice
- chovat se k místním obyvatelům hostitelského státu s náležitým respektem a úctou a nepodmiňovat pomoc vůči nim směřující žádnou materiální či nemateriální odměnou
- nezapojovat se do nemorálních jednání sexuálního, psychického či fyzického zneužívání a vykořisťování, především ve vztahu k ženám a dětem
- respektovat a chránit lidská práva, podporovat a pomáhat slabým a nemocným.⁶¹

V kontextu sexuálního zneužívání a vykořisťování je relevantní zejména bod třetí, který explicitně toto jednání odsuzuje a každému musí být jasné, že pokud se takového jednání dopustí, pak jedná v rozporu s požadavky, které jsou na něho během mírové operace kladeny. OSN zajišťuje distribuci těchto pravidel mezi vojenské jednotky. Příslušníci také podepisují prohlášení, že byli seznámeni se všemi relevantními standardy chování.⁶²

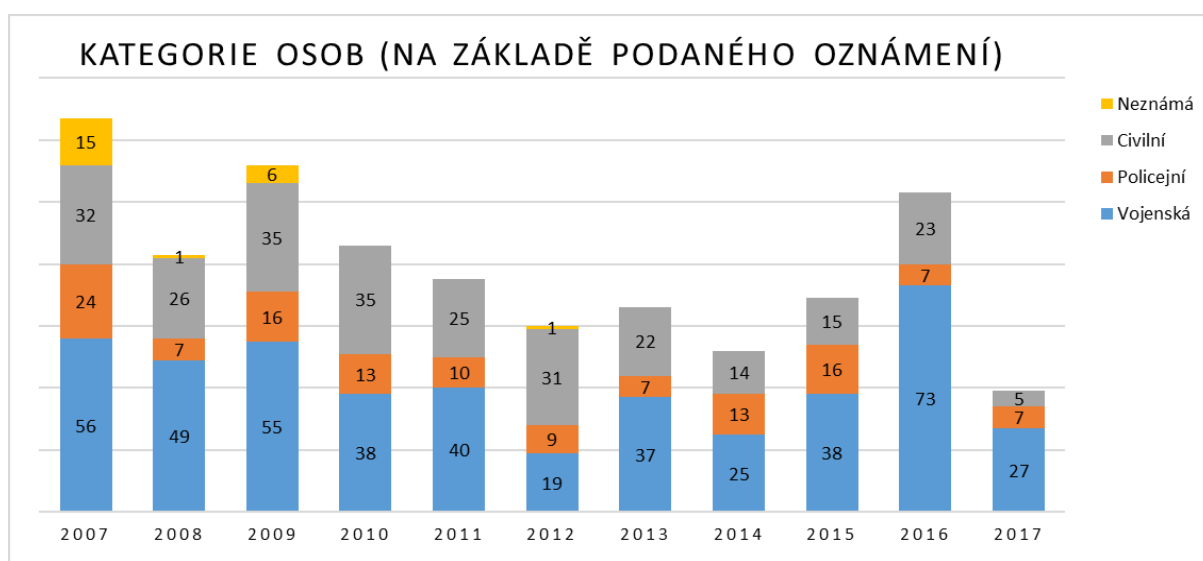
⁶⁰ Zpráva Generálního tajemníka OSN. Observance by United Nations forces of international humanitarian law, dokument č. ST/SGB/1999/13 ze dne 6. října 1999.

⁶¹ Ten Rules/Code of Personal Conduct for Blue Helmets
Dostupné na <http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/ten_in.pdf>.

⁶² Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

3.4 Porušení pravidel chování

Za *pochybení (misconduct)* je považováno jakékoli porušení platných pravidel chování vytvořených OSN a právních předpisů hostitelského státu. Pokud dojde k porušení pravidel ustanovených na ochranu před sexuálním zneužíváním a vykořisťováním, je toto jednání kvalifikováno jako *závažné pochybení (serious misconduct)*. Skutečnost, zda bude konkrétní porušení pravidel chování kvalifikováno jako *pochybení* nebo jako *závažné pochybení* však nebude mít vliv na postup vůči pachateli a jeho následnou odpovědnost.⁶³



64

Uvedený graf udává počet podaných oznámení na osoby podezřelé ze spáchání sexuálního zneužívání či vykořisťování. Ačkoli nejvyšší podíl oznámení dopadá na kategorii vojenskou, počet oznámení v kategorii civilní je, vzhledem k její velikosti, také alarmující. Zejména v médiích je tato problematika často spojována spíše s příslušníky vojenské složky. Někteří autoři, zabývající se motivy sexuálně orientovaného násilí, zastávají názor, že jednou z možných příčin by mohl být rozpor mezi výcvikem, který podstupují ve vysílajícím státu a situací, která panuje v prostředí mírových operací. Jako vojenský personál jsou připravováni primárně pro účely boje, přičemž účelem mírové operace jsou převážně záležitosti související s tvorbou a udržováním míru. Mají si tak svou frustraci z nedostatku „bojových příležitostí“

⁶³ UN Department of Political Affairs. Accountability for Conduct and Discipline in Field Missions, dokument ze dne 1. října 2015.

⁶⁴ UN: *Conduct in UN Field Mission/Sexual abuse* [online]. un.org [cit. srpen 2017]. Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/sea-overview>>.

kompenzovat právě pácháním sexuálního násilí.⁶⁵ Příčina však bude zřejmě hlubší a komplikovanější, neboť problém, jak již bylo uvedeno, se týká také kategorie civilní.

Při konfrontaci s otázkou, proč OSN není schopna problém tohoto doprovodného jevu efektivněji řešit, často zaznívá argument nemožnosti stíhat vojenský personál právě z důvodu trvající jurisdikce vysílajícího státu. V případě civilního personálu má OSN cestu k řešení o něco snadnější. Bohužel ani tak nedochází k jeho efektivnímu řešení a výskyt doprovodného jevu nemá v čase kontinuálně klesající tendenci.

OSN nevede oficiální statistiky spojené s touto problematikou nikterak dlouho (od roku 2007),⁶⁶ je tak zatím obtížné hodnotit, jaký dopad bude v budoucnosti politika nulové tolerance mít, nicméně při pohledu na počet podaných oznámení za poslední tři roky, se zdají zatím přijatá opatření jako žalostně nedostačující.

Je také třeba mít na paměti fakt, že počet skutečně spáchaných případů sexuálního zneužívání a vykořisťování a počet případů ohlášených, se může lišit. S ohledem na citlivost dané problematiky a dopadu takového jednání na psychický stav oběti, budou „reálná“ čísla pravděpodobně vyšší.

3.5 Postup při vyšetřování a vztah mezi OSN a vysílajícím státem

OSN sexuální zneužívání a vykořisťování ve většině případů označuje, za již zmíněné, *serious misconduct*. Ačkoliv ve své politice vůči sexuálnímu zneužívání a vykořisťování zmiňuje, že takovéto jednání může představovat trestný čin podle místních zákonů, jeho řešení stále často vnímá jako disciplinární záležitost.⁶⁷

V momentě, kdy se objeví obvinění ze sexuálního zneužívání či vykořisťování, OSN má předem stanovenou strukturu, jak postupovat při jeho vyšetřování. Tento postup zahrnuje také spolupráci se státem, který pro účely mírové operace poskytl vojenskou jednotku.

V situaci, že je podané oznámení kvalifikováno jako sexuální vykořisťování či zneužívání, podle osoby, vůči které obvinění směřuje, je k šetření příslušná buď OSN (u obvinění vůči civilnímu personálu a policejnímu a vojenskému personálu, pokud nepodléhá členskému státu),

⁶⁵ KYLIE, Alexandra. Peacekeeper's Privilege and Sexual Abuse in Post-Conflict Populations. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 2011, roč. 23, s. 373.

⁶⁶ UN: *Sexual Exploitation and abuse* [online]. un.org [cit. srpen 2017]
Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/sea-data-introduction>>.

⁶⁷ CHAIR, Marie Deschamps, JALLOW, Hassan B., SOOKA, Yasmin. Taking Action on Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeepers. *Report of an Independent Review on Sexual Exploitation and Abuse by International Peacekeeping Forces in the Central African Republic*, 17 prosince 2015, s. 24.

nebo příslušný členský stát (v případě osob, nad kterými má stát jurisdikci, jak již bylo výše zmíněno, jedná se především o členy vojenských jednotek).⁶⁸

V prvním případě má OSN na prošetření celé záležitosti, pokud je to možné, stanoven limit 6 měsíců. Pokud se po tomto šetření obvinění ukáže jako podložené, OSN učiní příslušná opatření. Vojenský a policejní personál je navrácen zpět do vysílajícího státu a propuštěn z budoucích služeb. Vůči civilnímu personálu jsou podniknuta příslušná administrativní opatření. Mimo to může být také odkázán domovskému státu k trestnímu stíhání. Nepodložená obvinění nevylučují možnost administrativních opatření za porušení jiných pravidel.⁶⁹

Ve druhém případě má stát příslušný k vyšetřování 10 dní na to, aby dal OSN vědět, zda se vyšetřování ujme. Pokud ve stanovené době nereaguje, nebo vyšetřování odmítne, věc je zpět v režii OSN a uplatní se postup uvedený v předchozím odstavci. Pokud se stát ujme vyšetřování a dospěje k závěru, že došlo k sexuálnímu zneužívání a vykořisťování, podá OSN zprávu o učiněných krocích a závěrech. Osoba, shledána vinou je navrácena zpět do vysílajícího státu a zároveň je jí zakázána budoucí účast na mírových operacích.⁷⁰

Jak OSN sama uvádí na svých webových stránkách, v rámci zlepšení transparentnosti a odpovědnosti požádala členské státy, které přispívají svými vojenskými jednotkami, aby uveřejnily právní rámec, dle kterého bude v případě spáchání sexuálního zneužívání a vykořisťování vojenským personálem postupováno. V současnosti tak učinila méně než polovina států, přičemž OSN neručí za správnost ani aktuálnost údajů.⁷¹

Dle statistik OSN bylo k dnešnímu dni shledáno podloženými celkem 121 obvinění (v kategorii uniformovaných osob, tedy zejména vojenského personálu). V případě sexuálního zneužívání OSN navrátila zpět do vysílajícího státu celkem 51 osob. Státy, které na mírové operace poskytly své jednotky, v 19 případech za takové jednání uložily trest odnětí svobody, 6 bylo řešeno správní cestou, v některých byla uložena finanční sankce, u jiných řízení stále probíhá. V případech sexuálního vykořisťování OSN navrátila zpět do vysílajícího státu 67 osob. Státy pak za takové jednání uložily 20 osobám trest odnětí svobody, 14 případů bylo řešeno

⁶⁸ UN: *Standards of conduct* [online]. un.org [cit. 22 srpen 2017]
Dostupné na <<https://peacekeeping.un.org/en/standards-of-conduct>>.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ Tamtéž.

⁷¹ Tamtéž.

správním způsobem, 25 stále probíhá, ostatní byly řešeny jiným způsobem. V kategorii civilních osob OSN shledala podloženými 28 obvinění, kde jako sankce převažuje propuštění z jejich služeb.⁷²

Vztah mezi OSN a státem poskytujícím vojenské jednotky je popsán v čl. 9 *Memorandum of Understanding*, který zakládá jejich souběžnou odpovědnost.⁷³ Dle tohoto dokumentu je OSN odpovědná za nároky třetích osob, pokud došlo ke ztrátě nebo poškození jejich majetku, újmě na jejich zdraví či životu v důsledku jednání personálu, který jí byl příslušným státem pro účely mírové operace poskytnut. Pokud však ztráta, poškození, úmrtí nebo zranění vznikla v důsledku hrubé nedbalosti nebo úmyslného pochybení personálu poskytnutého státem, odpovídá za takové nároky tento stát.⁷⁴ Lze si představit případy sexuálního zneužívání a vykořisťování, kdy dojde k újmě na zdraví. Takto poškozené osoby jsou odkázány opět na státy, které OSN poskytly vojenské jednotky, neboť sexuální zneužívání a vykořisťování dle mého názoru spadá do kategorie úmyslného jednání.

4. Aplikovatelnost mezinárodního humanitárního práva a práva lidských práv

Jak bylo uvedeno v předchozích kapitolách pro vojenské jednotky, které OSN obdrží od vysílajících států, jsou stanovena konkrétní pravidla chování, které při službě OSN mají dodržovat. Mnohá z nich se dovolávají také dodržování lidských práv a základních standardů mezinárodního humanitárního práva. Jak je tomu v případě, kdy jsou OSN poskytnuty vojenské jednotky pro plnění účelů mírové operace? Jsou tyto soubory norem na takovou situaci aplikovatelné?

4.1 Mezinárodní humanitární právo

Mezinárodní humanitární právo je součástí mezinárodního práva, v němž představuje soubor norem, jež se snaží limitovat dopady ozbrojených konfliktů a omezovat prostředky a způsoby vedení boje. Mezi konkrétní normy tvořící mezinárodní humanitární právo, patří především čtyři

⁷² UN: *Conduct in UN field Missions* [online]. un.org [cit. září 2017]
Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/sea-actions>>.

⁷³ ODELLO, Marco. Tackling Criminal Acts in Peacekeeping Operations: The Accountability of Peacekeepers. *Journal of Conflict and Security Law*, 2010, s. 18.

⁷⁴ Valné shromáždění OSN. Memorandum of understanding between the United Nations and contributing resources to the United Nations Peacekeeping Operation, dokument č. A/C.5/63/18 ze dne 29. ledna 2009.

Ženevské úmluvy z roku 1949, které byly následně v roce 1977 doplněny a pozměněny dvěma dodatkovými protokoly o ochraně obětí ozbrojených konfliktů.⁷⁵

Mimo omezování prostředků a způsobů vedení boje, je jeho dalším cílem ochrana osob, které nejsou účastny nepřátelství (civilisté, lékařský personál...), nebo jejich účast na nepřátelství již zanikla (zranění, váleční zajatci...). Tyto osoby požívají práva na respekt k životu, tělesné a psychické integritě a jejich právo na ochranu a lidské zacházení je dáno bez rozdílu za všech okolností.⁷⁶

Mezinárodní humanitární právo se aplikuje na ozbrojené konflikty od jejich vzniku na všechny strany konfliktu, bez ohledu na to, která strana konflikt započala.⁷⁷

Zjednodušeně lze ozbrojený konflikt rozdělit na dva základní druhy: mezinárodní ozbrojený konflikt a vnitrostátní ozbrojený konflikt. Mezinárodní ozbrojený konflikt lze charakterizovat jako konflikt, v němž jsou zapojeny alespoň dva státy. Vnitrostátní ozbrojený konflikt vzniká na území jednoho státu⁷⁸ (mezi jeho ozbrojenými silami a disidentskými ozbrojenými silami nebo jinými organizovanými ozbrojenými skupinami, vykonávajícími pod odpovědným velením takovou kontrolu nad částí jejího území, která jim umožňuje vést trvalé a koordinované vojenské operace)⁷⁹ a postrádá mezinárodní ráz.⁸⁰

Na mezinárodní ozbrojený konflikt lze použít široké spektrum právních norem včetně těch obsažených ve všech čtyřech Ženevských úmluvách⁸¹ a Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ochrany obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I).⁸² Pro vnitřní

⁷⁵ International Committee of the Red Cross. *What is International Humanitarian Law?* [online]. icrc.org, červenec 2014 [cit. srpen 2017]. Dostupné na <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf>.

⁷⁶ Tamtéž.

⁷⁷ Tamtéž.

⁷⁸ Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949.

⁷⁹ Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ze dne 12. srpna 1949 ochrany obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I).

⁸⁰ Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949.

⁸¹ 1. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli 2. Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných, nemocných a trosečníků ozbrojených sil na moři 3. Ženevská úmluva o zacházení s válečnými zajatci 4. Ženevská úmluva o ochraně civilních osob za války ze dne 12. srpna 1949.

⁸² Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů.

ozbrojené konflikty se použije omezenější škála pravidel,⁸³ obsažených především v čl. 3 společném pro všechny Ženevské úmluvy a Dodatkovém protokolu k Ženevským úmluvám o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II).⁸⁴

Již v kapitole o standardech chování, byla zmíněna možná problematika aplikovatelnosti norem mezinárodního humanitárního práva na prostředí mírových operací. Které důvody mohou činit jeho aplikovatelnost nesnadnou a lze je nějakým způsobem překonat? Pokud ano, za jakých podmínek a jaké konkrétní normy by mohly být použity?

V první řadě je třeba zmínit, že OSN sama není stranou žádné mezinárodní smlouvy v oblasti mezinárodního humanitárního práva.⁸⁵ Závěrečná ustanovení Ženevských úmluv sice neumožňují přistoupit mezinárodním organizacím, nicméně v literatuře se často objevuje názor, dle kterého je OSN vázána normami obyčejového práva.⁸⁶

Naopak státy, které poskytují vojenské jednotky pro účely mírové operace, jsou mimo práva obyčejového vázány také právem smluvním. V tomto případě konkrétně Ženevskými úmluvami a Protokolem I a II, přičemž jejich závažné porušení může založit individuální trestní odpovědnost.⁸⁷ Většina ozbrojených jednotek, které jsou na operaci poskytnuty, by měla být seznámena s normami mezinárodního humanitárního práva a lze tedy předpokládat jejich znalost těchto norem a ochotu je dodržovat.⁸⁸

Již jednou citovaná zpráva generálního tajemníka z roku 1999 (v reakci na tlak Mezinárodního výboru Červeného kříže a nevládních organizací po událostech na Balkáně) uvádí v prvním bodě „*Základní zásady a pravidla mezinárodního humanitárního práva stanovená v tomto bulletinu jsou použitelná na síly OSN, pokud jsou v ozbrojených konfliktech aktivně zapojeni jako kombatanti.*“⁸⁹ Problém tohoto ustanovení představuje především posouzení, kdy se v praxi jedná o aktivní zapojení a kdy nikoli. Pokud určité jednání bude charakterizováno jako aktivní zapojení,

⁸³ International Committee of the Red Cross. *What is International Humanitarian Law?* [online]. icrc.org, červenec 2014 [cit. srpen 2017]. Dostupné na <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf>.

⁸⁴ Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ze dne 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II).

⁸⁵ WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 50.

⁸⁶ Tamtéž.

⁸⁷ Tamtéž, s. 51.

⁸⁸ Tamtéž, s. 54.

⁸⁹ Zpráva Generálního tajemníka OSN. Observance by United Nations forces of international humanitarian law, dokument č. ST/SGB/1999/13 ze dne 6. října 1999.

je aplikace odpovídajících norem mezinárodního humanitárního práva možná (dle povahy konfliktu).

Výše uvedené se vztahuje na situaci, kdy síly OSN jednají v rámci ozbrojeného konfliktu. V kontextu mírových operací připadá v úvahu aplikovatelnost mezinárodního humanitárního práva na operace, jejichž mandát je autorizován kapitolou VII Charty OSN. Takovým operacím je umožněno použití síly, pokud je jí zapotřebí k naplnění účelu mandátu. V situaci, kdy by síla překročila určitou intenzitu, je možné se přiklonit k aplikaci mezinárodního humanitárního práva. V praxi není ovšem snadné přesně zařadit danou mírovou operaci pod konkrétní ustanovení Charty OSN.

Jak je patrné i z anglického označení mírových operací *peacekeeping*, operace může být lokalizována v místě, kde se situace nedá označit za ozbrojený konflikt, nebo kde během průběhu mírové operace ozbrojený konflikt již skončil, ale jejími příslušníky je sexuální zneužívání a vykořisťování stále páčáno.⁹⁰ Přitom mezinárodní humanitární právo (někdy také označováno jako *válečné právo* nebo *právo válečného konfliktu*) je aplikovatelné pouze a jen během ozbrojeného konfliktu.⁹¹

Mezinárodní humanitární právo je tak aplikovatelné během ozbrojeného konfliktu na ty vojenské síly OSN, pokud jsou v konfliktu aktivně zapojeny jako kombantanti a na některé případy mírových operací, pokud je jim svěřeno použití síly na základě kapitoly VII OSN. Pokud se mírová operace nenachází v prostředí ozbrojeného konfliktu, je aplikace mezinárodního humanitárního práva vyloučena bez dalšího.⁹²

Podle norem mezinárodního humanitárního práva, mají státy povinnost stíhat údajné pachatele, pokud existují dostatečné důkazy o spáchání válečného zločinu.⁹³ Ne všechna kriminální jednání příslušníků mírových operací však můžeme zařadit mezi válečné zločiny podle předpisů mezinárodního humanitárního práva a nebudou tak podchycena jeho odpovědnostním mechanismem.⁹⁴

⁹⁰ WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 64.

⁹¹ International Committee of the Red Cross. *What is International Humanitarian Law?* [online]. icrc.org, červenec 2014 [cit. srpen 2017]. Dostupné na <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf>.

⁹² WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 67-68.

⁹³ Ženevské úmluvy ze dne 12. srpna 1949

⁹⁴ WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 67-68.

4.2 Mezinárodní právo lidských práv

Mezinárodní právo lidských práv a mezinárodní humanitární právo se vyvíjely odděleně a jejich normy jsou obsaženy v odlišných mezinárodních smlouvách. Ačkoli některá jejich pravidla jsou podobná, předchozí kapitola poukázala na fakt aplikovatelnosti mezinárodního humanitárního práva pouze za trvání ozbrojeného konfliktu. Oproti tomu mezinárodní právo lidských práv je aplikovatelné jak v období míru, tak během ozbrojeného konfliktu.⁹⁵

Podpora a posilování úcty k lidským právům je jedním z hlavních cílů, který si OSN při svém vzniku vytyčila v Chartě OSN (čl. 1 odst. 3).⁹⁶ Ochrana a dodržování lidských práv jsou jednou z nejdůležitějších odpovědností, kterou personál mírové operace má. Zejména po konci studené války se lidská práva stala nedílným komponentem každé mírové operace, bez ohledu na jí svěřený mandát.⁹⁷ Každý příslušník vojenské, policejní či civilní složky musí jednat v souladu s mezinárodním právem lidských práv, a to jak v soukromém, tak veřejném životě. Pokud tomu tak není, je třeba je učinit odpovědnými.⁹⁸

Snaha o podporu jejich dodržování je vyjádřena například ve zprávě OSN z roku 2005, kdy zvláštní výbor pro mírové operace vyjadřuje podporu snaze generálního tajemníka bojovat proti sexuálnímu zneužívání a vykořisťování a znovu zdůrazňuje požadavek na dodržování závazků, které vyplývají z mezinárodního práva lidských práv, zvláště ze strany vojenského, policejního a civilního personálu. Jakékoli formy sexuálního zneužívání či vykořisťování ze strany těchto osob považuje za nepřijatelné a zároveň apeluje na zajištění spravedlnosti zejména pro oběti takového porušení lidských práv.⁹⁹

Při otázce aplikovatelnosti mezinárodního práva lidských práv narážíme na stejný problém jako v předchozí kapitole. Opět se musíme ptát, zda je soubor těchto norem aplikovatelný na prostředí mírových operací.

Představme si například, že by ze strany některého z příslušníků vojenského jednotky, který byl poskytnut OSN pro účely mírové operace, došlo k porušení některého z ustanovení

⁹⁵ International Committee of the Red Cross. *What is International Humanitarian Law?* [online]. icrc.org, červenec 2014 [cit. srpen 2017]. Dostupné na <https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf>.

⁹⁶ Charta Spojených národů ze dne 26. června 1945, vyhlášena pod č. 30/1947 Sb., ve znění předpisů č. 127/1965 Sb. a č. 36/1999 Sb.

⁹⁷ UDDIN Kamal, Human Rights Violations by UN Peacekeepers: An End to Impunity. *Security and Human Rights*, 2014, roč. 25, s. 132-133.

⁹⁸ *United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines*. New York: Department of Peacekeeping Operations, 2008. s. 14-15.

⁹⁹ Valné shromáždění OSN. Report of the Special Committee on Peacekeeping Operations and its Working Group, dokument č. A/59/19, ze dne 31. února 2005.

Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (jako významného lidskoprávního dokumentu). V kontextu sexuálního zneužívání a vykořisťování by se mohlo jednat například o porušení čl. 7 „*Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován krutému, nelidskému nebo ponižujícímu zacházení nebo trestu. Zvláště nebude nikdo bez svého svobodného souhlasu podrobován lékařským nebo vědeckým pokusům.*“

Jestliže se během mírové operace takového porušení dopustí osoba, která je členem vojenského jednotky státu, který je stranou tohoto závazku, lze použití lidskoprávních norem v prostředí mírových operací považovat za ospravedlnitelné. Protože se ale vojenské jednotky nacházejí mimo území svého státu, je nutná úvaha, zda je možná extrateritoriální aplikace takového předpisu.

Jedním z obecně uznávaných standardů pro aplikaci lidských práv mimo území státu je tzv. *efektivní kontrola*. Ta může být vykonávána buď nad celým územím cizího státu (v tomto případě má stát, vykonávající nad cizím územím *efektivní kontrolu*, odpovědnost za dodržování lidských práv vůči všem osobám, které se na tomto území nacházejí), nebo nad individuálními osobami (jedná se o případy zadržení, kdy má stát odpovědnost pouze vůči takto zadrženým osobám).

Jak individuální, tak i teritoriální efektivní kontrolu lze na případy mírových operací vztáhnout. Skrze tyto dva mechanismy tak může dojít k aplikaci lidskoprávních norem. Státy, které jsou těmito normami vázány, jsou tak v případě jejich porušení odpovědné a tím pádem povinny k odškodnění.¹⁰⁰

Kromě Mezinárodního paktu o občanských a politických právech lze normy, které by mohly být aplikovatelné v kontextu sexuálního zneužívání a vykořisťování, nalézt i v jiných mezinárodních smlouvách.

Například čl. 34 Úmluvy o právech dítěte z roku 1989 stanoví, že „*Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, se zavazují chránit dítě před **všemi formami sexuálního vykořisťování a sexuálního zneužívání**, k zabezpečení tohoto závazku státy zejména přijímají nezbytná vnitrostátní, dvoustranná a mnohostranná mezinárodní opatření k zabránění:*

- a) *svádění nebo donucování dětí k jakékoli nezákonné sexuální činnosti,*
- b) *využívání dětí k prostituci nebo k jiným nezákonným sexuálním praktikám za finančním účelem*

¹⁰⁰ DANNENBAUM, Tom. Translating the Standard of Effective Control into a System of Effective Accountability: How Liability Should be Apportioned for Violations of Human Rights by Member State Troop Contingents Serving as United Nations Peacekeepers. *Harvard International Law Journal*, 2010, roč. 51, č. 1, s. 130-134.

c) *využívání dětí v pornografii a při výrobě pornografických materiálů za účelem finančního obohacování.*¹⁰¹

Dále Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen z roku 1979 v čl. 6 stanovuje: „*Státy, smluvní strany, přijmou veškerá příslušná opatření, včetně opatření legislativních, k potlačení všech forem obchodu se ženami a vykořisťování prostitutek žen*“¹⁰²

A v neposlední řadě například Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání z roku 1984 a její čl. 16 odst. 1 „*Každý stát, který je smluvní stranou této Úmluvy, se zavazuje zabránit na kterémkoli území pod jeho jurisdikcí dalším činům krutého, nelidského či **ponižujícího zacházení nebo trestání, které nespádají pod mučení, jak je vymezeno v čl. 1.***“¹⁰³

Jak bylo již zmíněno, ačkoli OSN sama není stranou žádné mezinárodní smlouvy v oblasti mezinárodního humanitárního práva či práva lidských práv, je vázána právem obyčejovým. Bohužel i v případech, kdy je považována za odpovědnou, požívá imunity vůči procesu před jakýmkoli vnitrostátním nebo nadnárodním soudem¹⁰⁴

4.3 Rezoluce Rady bezpečnosti OSN č. 2217

V roce 2015 byla Radou bezpečnosti OSN přijata Rezoluce č. 2217, vztahující se k mírové operaci MINUSCA. Kromě jiného se Rezoluce zabývá také mezinárodním humanitárním právem a lidskými právy.¹⁰⁵ Rada bezpečnosti považuje za naléhavé učinit odpovědné všechny pachatele, kteří se dopustili porušení mezinárodního humanitárního práva nebo lidských práv. Zároveň vyzývá všechny strany ozbrojeného konfliktu, aby vydaly jednoznačné prohlášení ohledně zákazu zneužívání dětí či jiného porušování jejich práv. Mají být vydány jasná nařízení zakazující porušování mezinárodního humanitárního práva. Zejména se zakazuje nábor dětí do vojenských jednotek, znásilňování a jiné sexuální násilí atd.

¹⁰¹ Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989.

¹⁰² Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen ze dne 18. prosince 1979.

¹⁰³ Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 10. prosince 1984.

¹⁰⁴ DANNENBAUM, Tom. Translating the Standard of Effective Control into a System of Effective Accountability: How Liability Should be Apportioned for Violations of Human Rights by Member State Troop Contingents Serving as United Nations Peacekeepers. *Harvard International Law Journal*, 2010, roč. 51, č. 1, s. 134-139.

¹⁰⁵ UN. *Adopting Resolution 2217 (2015), Security Council Renews Mandate of Mission in Central African Republic, Calls for Contributing Uniformed Personnel* [online]. un.org, [12. září 2017]. Dostupné na <<https://www.un.org/press/en/2015/sc11875.doc.htm>>.

Dále apeluje především na francouzské vojenské jednotky, aby při plnění mandátu mírové operace, jednaly s plným respektem vůči suverenitě a územní celistvosti Středoafričské republiky a plně dodržovaly relevantní ustanovení mezinárodního humanitárního práva a lidských práv. Zároveň znovu upozorňuje na důležitost jejich řádného proškolení v této oblasti.¹⁰⁶

Francouzské vojenské jednotky, byly na mírovou operaci umístěny v roce 2013. Mezi lety 2013 a 2014 mělo dojít ke zneužití skupiny 6 dětí (9-13 let) ze strany právě příslušníků francouzských mírových sil OSN. Z důvodu nemožnosti přesné identifikace pachatelů, nebylo proti žádnému z nich vzneseno obvinění. Důkaz podán ve formě svědectví zneužitých dětí nebyl k takovému obvinění shledán jako dostačující.¹⁰⁷

To znovu poukazuje na komplikovanost řešení problému sexuálního zneužívání a vykořisťování a nutnosti jeho komplexního řešení, neboť jak je patrné z výše uvedeného případu, problém nastal již na počátku, při zjišťování důkazů.

5. Trestní odpovědnost

Ve zprávě generálního tajemníka (2005) *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects* jsou uvedeny konkrétní kroky nutné k eliminaci sexuálního zneužívání a vykořisťování. Mezi ně je (kromě stanovení pravidel chování, zlepšení vyšetřujícího procesu) řazena také individuální disciplinární, finanční a trestní odpovědnost.¹⁰⁸

5.1 Problematika odlišného zacházení s civilní a vojenskou složkou

Z předchozích kapitol je patrná velká odlišnost mezi postupem vůči vojenskému a civilnímu personálu mírové operace. Důvodem je trvání jurisdikce státu nad vojenskými jednotkami vyslanými na mírovou operaci.

Civilní personál obviněný ze závažných trestných činů může čelit pouze sankci ve formě repatriace (jak uvádí předchozí kapitola, závažnější sankce zatím nebyly uloženy). Takový nedostatek trestní odpovědnosti představuje nejen morální problém, ale také otázku, jak by měla být situace řešena.

¹⁰⁶ Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/2015/2217 ze dne 1. dubna 2015.

¹⁰⁷ The New York Times. *No Charges in Sexual Abuse Case Involving French Peacekeepers* [online]. nytimes.com, leden 2017 [cit. září 2017]. Dostupné na <<https://www.nytimes.com/2017/01/06/world/africa/french-peacekeepers-un-sexual-abuse-case-central-african-republic.html>>.

¹⁰⁸ Valné shromáždění OSN. *Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects*, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

V roce 2009 byl skupinou právníků vytvořen dokument, který navrhuje zlepšení problematiky trestní odpovědnosti v rámci mírových operací (v rámci programu budoucnost mírových operací).¹⁰⁹

Navrhuje se, aby stát, který přispěl na mírovou operaci civilním personálem, souhlasil s tím, že nad takovými osobami bude vykonávat jurisdikci i v případech, kdy takové osoby spáchají v rámci mírové operace trestný čin. Zároveň souhlasí, že bude OSN poskytovat zpětnou vazbu ohledně kroků, které učinily vůči navráceným osobám.¹¹⁰

Kromě toho by měly všechny státy, které nějakým civilním personálem na mírovou operaci přispívají, projít posouzením, zda systémy jejich trestního soudnictví splňují mezinárodní standardy v oblasti lidských práv. Pokud stát takovým posouzením neprojde, musí písemně souhlasit s tím, že umožní stíhání svých státních příslušníků v hostitelském státě.

Nicméně ani soudní systém hostitelského státu nemusí splňovat všechna náležitá kritéria (což je velmi pravděpodobné, vzhledem k tomu, že mírové operace jsou nasazovány právě do oblastí, které byly konfliktem zasaženy, nebo kde nějaká jeho forma stále přetrvává a situace nejen v oblasti soudních struktur může být velmi nestabilní). Jako řešení se navrhuje, aby byla OSN připravena s hostitelským státem spolupracovat, zejména ve formě poskytování odborných znalostí, nápomoci při vyšetřování trestných činů, zajištění důkazů a v neposlední řadě dohlédnout, zda trestní proces a sankce v něm uložené splňují lidskoprávní standardy.¹¹¹

5.2 vojenská složka

Pokud je vojenská složka v rámci mírové operace umístěna do hostitelského státu, kde neprobíhá ozbrojený konflikt (nebo zde ozbrojený konflikt probíhá, ale mírové síly OSN nejsou jeho stranou) nastává jakési právní vakuum v podobě neexistujících příslušných mezinárodněprávních norem, které by činily příslušníky takových složek osobně odpovědné za individuální trestné činy vůči osobě (až na výjimky, které budou rozebrány následně).¹¹²

¹⁰⁹ DURCH, William, ENGLAND, Madeline. *Ending Impunity: New Tools for Criminal Accountability in UN Peace Operations* [online]. stimson.org, 1. září 2001 [3. listopad 2017]. Dostupné na <<https://www.stimson.org/content/ending-impunity-new-tools-criminal-accountability-un-peace-operations>>.

¹¹⁰ DURCH, William, ENGLAND, Madeline. *Ending Impunity: New Tools for Criminal Accountability in UN Peace Operations* [online]. brief issue, září 2009 [listopad 2017]. Dostupné na <https://www.files.ethz.ch/isn/106568/Accountability_Issue_Brief.pdf>.

¹¹¹ Tamtéž.

¹¹² WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 47-80.

Stíhat takové osoby za individuální trestné činy je pak možné pouze na základě trestního práva daného hostitelského státu, nebo na základě trestního práva státu, ze kterého byla daná osoba na mírovou operaci poskytnuta.¹¹³

Aby bylo možné postupovat první cestou, je nutné příslušnou osobu zbavit imunity, které vůči hostitelskému státu požívá (viz kap. 3 této práce). Úmluva o výsadách a imunitách OSN v § 20 stanoví: „...*generální tajemník bude mít právo a povinnost zbavit imunity kteréhokoli úředníka v případě, kdy by podle jeho mínění imunita překážela výkonu spravedlnosti a kdy je možno se jí zříci bez újmy zájmům Organizace Spojených národů.*“¹¹⁴ Mohl by tak například vydat zprávu, která by znovu zdůraznila naléhavou potřebu prosazování politiky nulové tolerance ve směru k sexuálnímu vykořisťování a zneužívání a stanovit, že imunita se na takovéto případy nebude vztahovat.¹¹⁵ Pokud by ke zbavení imunity opravdu došlo, pak by bylo nutné učinit podobná opatření, jaká byla uvedena v předchozí kapitole (zjistit v jakém stavu se nachází soudní systém hostitelského státu, dohlédnout na řádný a spravedlivý průběh trestního řízení, poskytnout odbornou pomoc atd.).

Druhá cesta spočívá v možnosti stíhat příslušnou osobu na základě trestního práva vysílajícího státu. Ani tato cesta není bohužel bez problému, ba naopak, vyvstává jich hned několik.

Některé státy nedisponují právní zárukou, že budou schopny trestné činy podle svého práva schopny stíhat extraterritoriálně. Jiné podmiňují extraterritoriální jurisdikci podmínkou oboustranné trestnosti.¹¹⁶ Pokud však trestní právo vysílajícího státu umožňuje stíhat příslušníky vojenských jednotek za trestné činy jimi spáchané, ani tak není jisté, že spravedlnosti bude učiněno za dost. Jak bylo již uvedeno, vysílající stát má 10 dní na to, aby OSN zpravil, zda se vyšetřování ujme či nikoli. Pokud tak neučiní, osoba obviněná z tak závažného činu, jakým sexuální zneužívání a vykořisťování bezesporu je, jednoduše „propadne“ systémem OSN a čeká ji „přínejhorším“ repatriace a propuštění z budoucí účasti na mírových operacích. Pokud ve stanoveném čase vyšetřování započne, odehrává se v režii státu a OSN je následně pouze oznámen jeho výsledek.

¹¹³ Tamtéž.

¹¹⁴ Úmluva o výsadách a imunitách Organizace Spojených národů ze dne 13. února 1946.

¹¹⁵ Code Blue. Fact Sheet: Privileges and Immunities of the United Nations [online]. codebluecampaign.com, 13. května 2015 [15. listopadu 2017].
Dostupné na <<http://www.codebluecampaign.com/fact-sheets-materials/2015/5/13/immunity>>.

¹¹⁶ WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s. 47-80.

Jak by takový stav mohl být zlepšen? Modelové *Memorandum of Understanding* by mělo obsahovat taková ustanovení, dle kterých vysílající státy budou muset poskytnout ujištění, že jejich jednotky budou respektovat místní zákony hostitelského státu. *Status-of-forces agreement* by měl od vysílajícího státu vyžadovat formální ujištění v podobě stíhání svých příslušníků dle národního práva výměnou za imunitu vůči právu hostitelského státu. Modelové *Memorandum of Understanding*. by také mělo určit, aby vysílající státy podávaly OSN zprávy o všech krocích, které učinily v případech, které jim byly OSN předloženy k šetření. Dále se navrhuje, aby Valné shromáždění OSN určilo, že přijetí takových postupů představuje nezbytnou podmínku pro akceptaci vojenské jednotky vysílajícího státu.¹¹⁷

Také pokud se rozhodne příslušníka vojenského jednotky nestíhat, měla sledovat by OSN vyrozumět, co ji k takovému jednání vedlo. OSN by zároveň měla všechny případy, ve kterých se vede řízení pro obvinění ze sexuálního zneužívání a vykořisťování. Pokud během nich dochází k pochybení, či pachatelé nejsou řádně potrestáni, měla by si OSN evidovat podrobnosti těchto případů (bez odhalení identity konkrétního pachatele) a v budoucnu spolupráci s takovými státy náležitě zvážit.¹¹⁸ V případě civilního personálu, někteří odborníci navrhuje, aby OSN před přijetím personálu z hostitelského státu, takový stát podrobila přezkumu jejich trestního soudnictví. OSN podobný krok částečně učinila, když žádá, aby státy zveřejnily trestněprávní rámec, podle kterého budou při stíhání sexuálního zneužívání a vykořisťování postupovat. Nicméně, jak již bylo uvedeno, nadpoloviční většina států tak dosud neučinila. Zatím se tedy nezdá, že tato skutečnost nějak výrazně ovlivní rozhodování při výběru vojenského personálu mírové operace.

Česká republika se řadí mezi státy, které tak již učinily. Uvádí, že se předpokládá imunita vůči právu hostitelského státu a budou aplikovány příslušné mezinárodní a vnitrostátní předpisy, kterými je vázána. Za relevantní právní normy, vztahující se k sexuálnímu zneužívání a vykořisťování, považuje zejména § 186 odst. 2 zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník (*sexuální nátlak*) a § 401 odst. 1 písm. d) tamtéž (*útok proti lidskosti*, aplikovatelnost tohoto paragrafu se mi v prostředí mírových operací jeví jako velmi problematická, neboť předpokládá účast na rozsáhlém nebo systematickém útoku vůči civilnímu obyvatelstvu). Trestní zákoník bude

¹¹⁷ Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

¹¹⁸ ODELLO, Marco. Tackling Criminal Acts in Peacekeeping Operations: The Accountability of Peacekeepers. *Journal of Conflict & Security Law*, 2010, s. 41.

na vojenské osoby aplikován ve stejném rozsahu, jako na jakoukoli jinou osobu podléhající právnímu řádu České republiky.¹¹⁹

5.3 Mezinárodní trestní soud

Vznik Mezinárodního trestního soudu je datován k červnu roku 1998, kdy byl přijat tzv. Římský statut Mezinárodního trestního soudu (platný od roku 2002). Jedná se o mnohostrannou mezinárodní smlouvu, která upravuje jeho pravomoc, vymezuje trestné činy spadající do jeho jurisdikce a zároveň určuje orgány soudu a jejich procesní postupy. Jedná se o stálý soudní orgán OSN (před jeho vznikem bylo možné stíhat zločiny na mezinárodní úrovni jen před ad hoc tribunály).

Do jeho pravomoci náleží stíhání nejzávažnějších trestných činů (válečné zločiny, zločiny proti lidskosti, genocidium a zločin agrese). Pravomoc je vykonávána na základě individuální trestní odpovědnosti (nad občany smluvních stran a občany, kteří se protiprávního jednání dopustí na území některé ze smluvních stran).

Na žádost Rady bezpečnosti může soud stíhat také zločiny spáchané kýmkoli a kdekoli. Pokud se tak rozhodnou, je přijetí pravomoci nad konkrétním zločinem možné i pro státy, které nejsou jeho smluvní stranou.

Zdálo by se tedy, že by Mezinárodní trestní soud mohl stíhat osoby, které se dopustily sexuálního zneužívání právě jako příslušníci mírové operace. Na překážku tomuto závěru je však fakt, že stíhání před soudem je zahájeno až poté, kdy daný stát není sám schopen nebo ochoten stíhat konkrétní osobu před svým národním soudem.¹²⁰

Pokud by tato překážka byla překonána, pak je otázka, zda sexuální zneužívání a vykořisťování během mírových operací lze subsumovat pod některou ze skutkových podstat uvedených v Římském statutu. Konkrétně by se mohlo jednat o čl. 7 odst. 1 písm. g) [zločiny proti lidskosti] a čl. 8 odst. 2, písm. b) xxii [válečné zločiny].

V prvním případě se jedná o znásilnění či jiné sexuální násilí spáchané v rámci systematického nebo rozsáhlého útoku zaměřeného proti civilnímu obyvatelstvu.¹²¹ Doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování se však často děje, aniž by existovalo nějaké přímo hrozící nebezpečí nebo útok, natož tak rozsáhlý nebo systematický. Takové případy dle mého

¹¹⁹ Czech Republic Rules/General Laws, ze dne 7 října 2016
Dostupné na <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/czech_republic_december_2016.pdf>.

¹²⁰ Český červený kříž. *Čím je Mezinárodní trestní soud?* [online]. cervenykriz.eu, [15. listopadu 2017].
Dostupné na <<http://www.cervenykriz.eu/cz/mezinarsoud.aspx>>.

¹²¹ Římský statut Mezinárodního soudního dvora ze dne 17. července 1998.

názoru budou dopadat na mizivý počet případů a toto řešení se tak nejeví jako vhodné pro tak rozsáhlý a častý problém jako je doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování.

Druhá možná skutková podstata spadá mezi válečné zločiny, přičemž válečným zločinem se rozumí závažné porušení Ženevských úmluv či jiných platných předpisů mezinárodního práva.¹²² V tomto případě narážíme na již probranou problematiku, a sice aplikovatelnost mezinárodního humanitárního práva a mezinárodního práva lidských práv na prostředí mírových operací.

Stíhání před Mezinárodním trestním soudem je tak možné pouze jako subsidiární možnost a jen v případech, které lze zařadit pod skutkové podstaty uvedené v Římském statutu, což se v tomto případě zdá být velmi obtížné.¹²³

6. MONUSCO

6.1 Pozadí a mandát mise

V roce 1994 způsobila genocida ve Rwandě odchod některých Hutů (umírněných i těch, kteří se na genocidě aktivně podíleli) na území dnešní Demokratické republiky Kongo (tehdy Zair) do oblasti obývané etnickými Tutsii. Po vzrůstajícím napětí situace v roce 1996 vyústila v občanskou válku. V roce 1999 byla do oblasti umístěna mírová operace MONUC, jejímž hlavním pověřením byl dohled nad dodržováním příměří nepřátelených stran. Později byla přejmenována na MONUSCO a její mandát byl rozšířen.¹²⁴

Mandát mise představuje především ochranu civilistů před bezprostřední hrozbou násilí a podporu státu ve stabilizaci a mírových snahách. V oblasti lidských práv se příslušníkům mírové operace stanovuje především asistence při podpoře lidských práv a jejich monitorování. Speciální důraz je kladen na zranitelné skupiny obyvatel, tedy především ženy a děti. OSN by k tomuto účelu měla využít všech svých nástrojů, kterými disponuje. Doporučuje se také spolupráce s dalšími nevládními organizacemi či jinými organizacemi.¹²⁵

¹²² Tamtéž.

¹²³ ODELLO, Marco. Tackling Criminal Acts in Peacekeeping Operations: The Accountability of Peacekeepers. *Journal of Conflict & Security Law*, 2010, s. 43.

¹²⁴ UN: *MONUC Background* [online]. un.org [cit. listopad 2017]
Dostupné na <<https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/monuc/background.shtml>>.

¹²⁵ Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/1291 (2000) ze dne 24. února 2000.

6.2 Sexuální zneužívání a vykořisťování

Regionem dlouhodobě zmítá sexuální násilí. Během rwandské genocidy docházelo k masivnímu znásilňování žen a dětí. MONUSCO by se na tuto problematiku měla podrobně zaměřit a snažit se jev Demokratické republiky Kongo eliminovat.

Zpráva generálního tajemníka uvádí, že sexuální násilí v oblasti je největší hrozbou žen a dívek. V roce 2009 OSN zaznamenala 15 297 případů sexuálního násilí. Jen několik z nich se dostalo před soud. Z uvedeného lze usoudit, že hostitelský stát situaci nemá pod kontrolou, a o to větší tlak by měl být na MONUSCO kladen.¹²⁶

V případě, kdy za takových podmínek se k sexuálnímu násilí, které v zemi panuje, přidá i sexuální násilí páchané personálem mírové operace, stává se situace pro místní obyvatele neúnosnou. Mimo jiné selhává jeden ze základních principů *Responsibility-to-Protect* a za takových podmínek je velmi obtížné budovat a udržovat mírové prostředí.

OSN má na svých webových stránkách statistiky vztahující se k obvinění v rámci této mírové operace, které jsou zveřejněny od roku 2015.

V roce 2015 byla nejpřísnější sankce uložena vůči dvěma příslušníkům vojenské jednotky z Beninu. Jednalo se o sexuální aktivity vůči dítěti, za které bylo vysílajícím státem uloženo 45 dní odnětí svobody. Ostatní případy sexuálních aktivit směřujících vůči dětem byly shledány jako neopodstatněné z důvodů nedostatku důkazů. V roce 2016 byla nejpřísnější uložená sankce 60 dní odnětí svobody. Nejčastějším případem, pro který pachatel nebyl stíhán, byl nedostatek důkazů. Většina případů, které se odehrály v roce 2017, stále ještě není vyřešena, nebo byly ze strany OSN řešeny finanční sankcí a propuštěním.¹²⁷

Během prvních tří měsíců roku 2017 bylo v rámci operace MONUSCO ze sexuálního zneužívání a vykořisťování obviněno přes pět příslušníků mírových jednotek. Jeden z případů sexuálního zneužívání byl směřován vůči dítěti. Dva obvinění byli suspendováni a čekají na závěr vyšetřování. Další obvinění, která byla obdržena, směřují vůči příslušníkům vojenských jednotek ze Senegalu, Uruguaye a Jižní Afriky.¹²⁸

¹²⁶ Zpráva Generálního tajemníka OSN, dokument č. S/2010/164 13 ze dne 30. března 2010.

¹²⁷ UN: *Conduct UN Mission* [online]. un.org [cit. listopad 2017]
Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/table-of-allegations>>.

¹²⁸ BBC. *DR Congo: UN peacekeepers face fresh sexual abuse claims* [online]. bbc.com, 28. dubna 2017 [cit. listopad 2017]
Dostupné na <<http://www.bbc.com/news/world-africa-39745357>>.

Závěr

V úvodu této diplomové práce jsou mírové operace charakterizovány jako jeden z neúčinnějších a nejrozšířenějších nástrojů, který je k dispozici k udržování mezinárodního míru a bezpečnosti. Doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování do něj zasahuje takovou měrou, že je nutné ho řešit s obrovskou prioritou.

Nicméně, jak vyplývá z předchozího textu, jeho řešení je nesnadné. Na první problém jsem narazila již v úvodu, kdy jsem se pojem *peacekeeping* snažila definovat a zařadit pod konkrétní ustanovení Charty OSN. Jak jsem později zjistila, tento problém není jen „akademický“, ale může mít konkrétní praktické důsledky. Například při aplikovatelnosti norem mezinárodního humanitárního práva. Dle mého názoru potřeba vzniku mírových operací, aniž by s nimi Charta OSN dopředu počítala, způsobuje problém nejen při jejich přesném zařazení pod její konkrétní ustanovení, ale také při řešení jiných otázek, kterými je potřeba se zabývat s ohledem na jejich neustálý vývoj (například zbavení imunity právě pro potřeby stíhání sexuálního zneužívání a vykořisťování).

Ani s pojmem *sexuální zneužívání a vykořisťování* to není jednoduché. Zde ani tak nenarážím na jeho definici, ale spíše na určité specifikum tohoto jevu. Sexuální chování je často spojené s výchovou, kulturou a přístupem vůči ženám a dětem v daném státu. Proto si myslím, že by OSN v rámci prevence (která je nesmírně důležitá) měla znát i podmínky, jaké ve vysílajících státech panují a případně zvážit přijímání vojenských jednotek ze státu, kde se úroveň této problematiky ukáže jako nedostačující.

Zároveň, jak OSN sama často zdůrazňuje, je velmi důležité tuto problematiku zařadit již do výcviku vojenských jednotek. Také si myslím, že je nutné v této problematice vzdělávat i ženy a děti v hostitelském státě. Doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování často směřuje vůči dětem. Ty však mnohdy před příchodem příslušníků mírových jednotek nemusí mít zkušenost s prostředím mimo ozbrojený konflikt, během kterého se již mohly stát obětí sexuálního násilí a zároveň mohlo být zanedbáno jejich vzdělání. V důsledku toho, mohou mít problém rozeznat závažnost sexuálního násilí, které vůči nim směřuje a mohou tak otálet s jeho nahlášením. V této problematice by mohlo pomoci právě například začlenění většího počtu žen do vojenských jednotek. OSN sama deklarovala, že do roku 2020 hodlá jejich účast navýšit na dvojnásobek. Mohlo by se zdát, že se jedná o otázku, která nesouvisí s právní problematikou, ale právě včasné a přesné zajištění důkazů, je esenciální pro pozdější postup vůči pachatelům.

Za nejefektivnější řešení doprovodného jevu sexuálního zneužívání a vykořisťování považuji prohloubení již existující spolupráce, která mezi OSN a hostitelským státem panuje.

Tedy nechat potrestání člena vojenské jednotky na vysílajícím státu, neboť mi toto řešení přijde jako nejvíce praktické a „nejméně“ komplikované po právní stránce.

System však musí projít zásadní změnou, neboť jeho současný stav nevede k uspokojivým výsledkům. Ze strany OSN by měly být na vysílající stát kladeny větší nároky. Vysílající stát by měl před vysláním jednotek na mírovou operaci podat jasné prohlášení, jak bude postupovat vůči případným pachatelům sexuálního zneužívání a vykořisťování. OSN by také měla detailně znát jeho trestní soudnictví a mít znalost o jeho postoji vůči předchozím obviněním ze sexuálního zneužívání a vykořisťování. Problémová se mi jeví také situace, kdy stát není omezen žádným časovým intervalem, během kterého by měl dojít k výsledkům šetření. Přičemž právě rychlost postupu je v případech sexuálního zneužívání a vykořisťování velmi důležitá, a to především právě pro zajištění důkazů (nečinnost států také vysílá špatný signál vůči obětem sexuálního násilí). Problematiku nečinnosti vysílajícího státu bych podpůrně řešila stíháním v hostitelských státech. Zbavení imunity v případech sexuálního zneužívání a vykořisťování se mi jeví jako opodstatněné (ovšem stále by tu mohlo přetrvávat riziko špatného trestního aparátu hostitelského státu).

OSN se dnes již snaží k tomuto problému postavit čelem a často apeluje na jeho řešení. Nicméně stále se objevující zprávy o dalších případech tohoto doprovodného jevu, svědčí o tom, že musí být učiněno víc. Avšak řešení se vzhledem ke komplexnosti opatření, která jsou potřeba přijmout, ukazuje jako časově i finančně náročné.

Seznam použité literatury

Monografie a sborníky

BELLAMY, Alex J., WILLIAMS, Paul, GRIFFIN, Stuart. *Understanding peacekeeping*. Cambridge, UK: Polity, 2004. 325 s.

BLACK, Henry Campbell. *Black's law dictionary*. 8. vydání. St. Paul, MN: Thomson-West, 2004. 1810 s.

BUREŠ, Oldřich. *Operace na udržení míru OSN*. 1. vydání. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2007. 199 s.

DAVID, Vladislav, SLADKÝ, Pavel, ZBOŘIL, František. *Mezinárodní právo veřejné s kauzistikou*. 1. vydání. Praha: Leges, 2008. 432 s.

DURCH, William J. Preface and Acknowledgments. In DURCH, William J. (ed), BIRGISSON, Karl Th., FORTNA, Virginia, GHALI, Mona and SMITH, Brian D. *The evolution of UN peacekeeping: case studies comparative analysis*. New York: St. Martin's Press, 1993, s. 1-14.

Fakta a čísla OSN: základní údaje o Organizaci spojených národů. Praha: Informační centrum OSN v Praze, 2002. 288 s.

FUCHS, Jiří. *Mezinárodní humanitární právo*. 1. vydání. Praha: Ministerstvo obrany-Agentura vojenských informací a služeb, 2007. 230 s.

Články z odborných časopisů

BRABOVEANU, Marian. Generations of peace operations. *Bulletin of "Carol I" National Defense University*, 2012, č. 2, s. 225-228.

BELLAMY, Alex J., HUNT, Charles T. Twenty-first century UN peace operation: protection, force and the changing security environment. *International Affairs*, 2015, roč. 91, č. 6, s. 1277-1298.

BELLAMY, Alex J., HUNT, Charles T. Mainstreaming the Responsibility to Protect in Peace Operations. *Civil Wars*, 2011, roč. 13, č. 1, s. 1-20.

DANNENBAUM, Tom. Translating the Standard of Effective Control into a System of Effective Accountability: How Liability Should be Apportioned for Violations of Human Rights by Member State Troop Contingents Serving as United Nations Peacekeepers. *Harvard International Law Journal*, 2010, roč. 51, č. 1, s. 114-192.

DEFEIS, Elizabeth F. U.N. Peacekeepers and Sexual Abuse and Exploitation: An End to Impunity. *Washington University Global Studies Law Review*, 2008, roč. 7, č. 2, s. 185-214

HARRINGTON, Carol, Resolution 1325 and Post-Cold War Feminist Politics. *International Feminist Journal of Politics*, 2011, roč. 13, č. 4, s. 557-575

CHINKIN, Christine. Rape and Sexual Abuse of Women in International Law. *European Journal of International Law*, 1994, roč. 5, č. 1, s.326-341

JENNINGS, Kathleen M., NIKOLIĆ-RISTANOVIĆ, Vesna. Political Economies of Peacekeeping, Local Gender Relations and Sex Trafficking Victimization: Peacekeepers As Patrons?. *International Perspectives in Victimology*, 2013, roč. 7, č. 2, s. 36-45

KARIM, Sabrina, BEARDSLEY, Kyle, Female Peacekeepers and Gender Balancing: Token Gesture or Informed Policymaking. *International Interactions*, 2013, č. 39, s. 461-488.

KYLIE, Alexandra. Peacekeeper's Privilege and Sexual Abuse in Post-Conflict Populations. *Peace Review: A Journal of Social Justice*, 2011, roč. 23, s. 369-376.

NDULO, Muna. The United Nations Responses To The Sexual Abuse And Exploitation Of Women And Girls By Peacekeepers During Peacekeeping Missions. *Berkeley Journal of International Law*, 2009, roč. 27, č. 1, s. 127-161.

NORDAS, Ragnhild, RUSTAD, Siri C. A. Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeepers: Understanding Variation. *International Interactions*, 2013, roč. 39, s. 511-534.

ODELLO, Marco. Tackling Criminal Acts in Peacekeeping Operations: The Accountability of Peacekeepers. *Journal of Conflict & Security Law*, 2010, s. 1-45.

UDDIN Kamal, Human Rights Violations by UN Peacekeepers: An End to Impunity. *Security and Human Rights*, 2014, roč. 25, s. 130-144

WILLS, Siobhán. Continuing Impunity of Peacekeepers: The Need For a Convention. *European Journal of International Humanitarian Legal Studies*, 2013, č. 4, s.47-80.

Internetové zdroje

UN: *MONUC Background* [online]. un. org [cit. listopad 2017]

Dostupné na <<https://peacekeeping.un.org/en/mission/past/monuc/background.shtml>>.

Code Blue. Fact Sheet: Privileges and Immunities of the United Nations [online]. codebluecampaign.com, 13. května 2015 [15. listopadu 2017]. Dostupné na <<http://www.codebluecampaign.com/fact-sheets materials/2015/5/13/immunity>>.

BBC. *DR Congo: UN peacekeepers face fresh sexual abuse claims* [online]. bbc.com, 28. dubna 2017 [cit. listopad 2017]

Dostupné na <<http://www.bbc.com/news/world-africa-39745357>>.

Czech Republic Rules/General Laws, ze dne 7 října 2016 Dostupné na <https://peacekeeping.un.org/sites/default/files/czech_republic_december_2016.pdf>.

DURCH, William, ENGLAND, Madeline. *Ending Impunity: New Tools for Criminal Accountability in UN Peace Operations* [online]. stimson.org, 1. září 2001 [3. listopad 2017].

Dostupné na <<https://www.stimson.org/content/ending-impunity-new-tools-criminal-accountability-un-peace-operations>>.

DURCH, William, ENGLAND, Madeline. *Ending Impunity: New Tools for Criminal Accountability in UN Peace Operations* [online]. brief issue, září 2009 [listopad 2017].

Dostupné na <https://www.files.ethz.ch/isn/106568/Acountability_Issue_Brief.pdf>.

UN: *Standards of conduct* [online]. un.org [cit. 22 srpen 2017]

Dostupné na <<https://peacekeeping.un.org/en/standards-of-conduct>>.

The New York Times. *No Charges in Sexual Abuse Case Involving French Peacekeepers* [online]. nytimes.com, leden 2017 [cit. Zář 2017].

Dostupné na <<https://www.nytimes.com/2017/01/06/world/africa/french-peacekeepers-un-sexual-abuse-case-central-african-republic.html>>.

UN: *Conduct in UN field Missions* [online]. un.org [cit. září 2017]

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/sea-actions>>.

UN: *Conduct UN Mission* [online]. un.org [cit. listopad 2017]

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/table-of-allegations>>.

United Nations Peacekeeping: *What is peacekeeping?* [online]. un.org [cit. 8. února 2016].

Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/operations/peacekeeping.shtml>>.

United Nations Peacekeeping: *Protection of Civilians* [online]. un.org [cit. 17. února 2017]. Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/civilian.shtml>>.

United Nations Peacekeeping: *About us* [online]. un.org [cit. 24. února 2017].

Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/about/>>.

United Nations Peacekeeping: *Women in Peacekeeping* [online]. un.org [cit. 8. března 2017].

Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/women/womeninpk.shtml>>.

International Committee of the Red Cross. *Engagement-Women play a pivotal role in peacekeeping* [online]. icrc.org, 23. dubna 2014 [cit. 8. března 2017]. Dostupné na

<<https://www.icrc.org/eng/resources/documents/field-newsletter/2014/e-newsletter-india/engagement-spring-2014.htm>>.

International Committee of the Red Cross. *What is International Humanitarian Law?* [online].

icrc.org, červenec 2014 [cit. srpen 2017]. Dostupné na

<https://www.icrc.org/eng/assets/files/other/what_is_ihl.pdf>.

United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions* [online]. un.org [cit. červenec 2017].

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/documents-standards>>.

United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions* [online]. un.org [cit. 20. července 2017].

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/standards-overview>>.

United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions/documents* [online]. un.org [cit. 20. července 2017].

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/documents-standards>>.

United Nations Peacekeeping: *Conduct in UN Field Missions/documents* [online]. un.org [cit. 22. července 2017].

Dostupné na <<http://www.un.org/en/peacekeeping/issues/fieldsupport/equipment.shtml>>.

UN: *Conduct in UN Field Mission/Sexual abuse* [online]. un.org [cit. srpen 2017].

Dostupné na <<https://conduct.unmissions.org/sea-overview>>.

UN. *Adopting Resolution 2217 (2015), Security Council Renews Mandate of Mission in Central African Republic, Calls for Contributing Uniformed Personnel* [online]. un.org, [12. září 2017].

Dostupné na <<https://www.un.org/press/en/2015/sc11875.doc.htm>>.

Právní dokumenty a dokumenty mezinárodních organizací

United Nations Peacekeeping Operations: Principles and Guidelines. New York: Department of Peacekeeping Operations, 2008. 94 s.

CHAIR, Marie Deschamps, JALLOW, Hassan B., SOOKA, Yasmin. Taking Action on Sexual Exploitation and Abuse by Peacekeepers. *Report of an Independent Review on Sexual Exploitation and Abuse by International Peacekeeping Forces in the Central African Republic*, 17 prosince 2015.

Department of Peacekeeping Operations and the Office of the Special Adviser on Gender Issues and Advancement of Women, *Namibia Plan of Action on Mainstreaming a Gender Perspective in Multidimensional Peace Support Operations*, 31. květen 2000.

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám ze dne 12. srpna 1949 o ochraně obětí ozbrojených konfliktů nemajících mezinárodní charakter (Protokol II).

Dodatkový protokol k Ženevským úmluvám z 12. srpna 1949 o ochraně obětí mezinárodních ozbrojených konfliktů (Protokol I)

Ženevská úmluva o zlepšení osudu raněných a nemocných příslušníků ozbrojených sil v poli ze dne 12. srpna 1949.

Ten Rules/Code of Personal Conduct for Blue Helmets

Dostupné na <http://www.un.org/en/peacekeeping/documents/ten_in.pdf>.

Charta Spojených národů ze dne 26. června 1945, vyhlášena pod č. 30/1947 Sb., ve znění předpisů č. 127/1965 Sb. a č. 36/1999 Sb.

Zpráva Generálního tajemníka OSN. Special measures for protection from sexual exploitation and sexual abuse, dokument č. ST/SGB/2003/13 ze dne 9. října 2003.

Zpráva Generálního tajemníka OSN. Implementing the responsibility to protect, dokument č. A/63/677 ze dne 12. ledna 2009.

Zpráva Generálního tajemníka OSN. Status, basic rights and duties of United Nations staff members, dokument č. ST/SGB/2002/13 ze dne 1. listopadu 2002.

Zpráva Generálního tajemníka OSN. Observance by United Nations forces of international humanitarian law, dokument č. ST/SGB/1999/13 ze dne 6. října 1999.

Zpráva Generálního tajemníka OSN, dokument č. S/2010/164 13 ze dne 30. března 2010.

Komise OSN pro lidská práva. Situation of human rights in the territory of the former Yugoslavia, dokument č. E/CN.4/1994/47 ze dne 17 listopadu 1993.

Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/55/305-S/2000/809, ze dne 21. srpna 2000.

Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/59/710, ze dne 24. března 2005.

Valné shromáždění OSN. Rezoluce č. A/RES/60/1 ze dne 16. září 2006.

UN Department of Political Affairs. Accountability for Conduct and Discipline in Field Missions, dokument ze dne 1. října 2015.

Úmluva o výsadách a imunitách Organizace Spojených národů ze dne 13. února 1946.

Úmluva o právech dítěte ze dne 20. listopadu 1989.

Úmluva o odstranění všech forem diskriminace žen ze dne 18. prosince 1979.

Úmluva proti mučení a jinému krutému, nelidskému či ponižujícímu zacházení nebo trestání ze dne 10. prosince 1984.

Valné shromáždění OSN. Memorandum of understanding between the United Nations and contributing resources to the United Nations Peacekeeping Operation, dokument č. A/C.5/63/18 ze dne 29. ledna 2009.

Valné shromáždění OSN. Comprehensive review of the whole question of peacekeeping operations in all their aspects, dokument č. A/45/594, ze dne 9. října 1990.

Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/1289 (2000) ze dne 7. února 2000.

Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/1325 ze dne 31. října 2000.

Rada bezpečnosti OSN. Rezoluce č. S/RES/2015/2217 ze dne 1. dubna 2015.

Abstrakt

Diplomová práce je věnována jednomu z negativních doprovodných jevů mírových operací OSN. Jedná se o doprovodný jev sexuálního zneužívání a vykořisťování. Ačkoli se OSN nejrůznějšími prostředky snaží o jeho eliminaci, v současnosti představuje největší zdroj kritiky, který vůči ní směřuje.

Práce, se po úvodním vymezení pojmů, věnuje zhodnocení dosavadních kroků, které byly ze strany OSN v této problematice učiněny. S tím souvisí mimo jiné i tvorba relevantních pravidel chování, která jsou určena pro personál mírové operace, a také podrobněji zkoumána v jedné z kapitol.

Dále se snaží přiblížit postup v případě podání obvinění ze sexuálního zneužívání a vykořisťování a možné komplikace, jež mohou nastat při aplikaci vhodné právní úpravy. Zabývá se také možnostmi individuální trestní odpovědnosti konkrétních pachatelů a uvádí příklady postihů, jaké mohou být za sexuální zneužívání a vykořisťování uloženy. To vše především ve vztahu k vojenským jednotkám vysílajícího státu.

Abstract

The diploma thesis is dedicated to one of the negative accompanied effects of the UN peacekeeping operations. That is the accompanying effect of the sexual abuse and exploitation. Although the UN is trying to eliminate this effect, by all means, it is currently the biggest source of criticism that the UN is facing.

After the definition of the terms in the introduction, this diploma thesis deals with the evaluation of the actions taken so far by the UN. Among other things, this is related to the development of the relevant rules of behavior, which are intended for the peacekeeping operation staff, and that is also examined in detail in one of the chapters.

Furthermore the diploma thesis tries to give an insight in case of the allegation of sexual abuse and exploitation and the possible complications that may arise when applying an appropriate legislation. It also deals with the possibility of an individual criminal responsibility of the particular perpetrators and sets out examples of sanctions that may be imposed for the sexual abuse and the exploitation. All this is primary particular in relation to the military units of the sending State.

Klíčová slova; key words

Organizace spojených národů

United Nations

Mezinárodní humanitární právo

International humanitarian law

Lidská práva

Human rights

Mírové operace OSN

Peacekeeping

Vojenské jednotky

Military units

Sexuální zneužívání

Sexual abuse

Sexuální vykořisťování

Sexual exploitation

Mezinárodní trestní soud

International criminal court